

Specialstudier

December 2023

Utrikes föddas uppåtgående
sysselsättning: Hur mycket
förklaras av demografi?

Specialstudie

Utrikes föddas uppåtgående sysselsättning: Hur mycket förklaras av demografi?

Konjunkturinstitutet är en statlig myndighet under Finansdepartementet. Vi gör prognoser som används som beslutsunderlag för den ekonomiska politiken i Sverige. Vi analyserar också den ekonomiska utvecklingen samt bedriver tillämpad forskning inom nationalekonomi.

I Konjunkturbarometern publicerar vi varje månad statistik över företagens och hushållens syn på den ekonomiska utvecklingen. Undersökningar liknande Konjunkturbarometern görs i alla EU-länder.

Rapporten **Konjunkturläget** är främst en prognos för svensk och internationell ekonomi, men innehåller också djupare analyser av aktuella makroekonomiska frågor. Konjunkturläget publiceras fyra gånger per år. **The Swedish Economy** är den engelska översättningen av delar av rapporten.

I **Lönebildningsrapporten** analyserar vi de samhällsekonomiska förutsättningarna för lönebildningen.

I **Hållbarhetsrapporten** analyserar vi den långsiktiga hållbarheten i de offentliga finanserna.

Den årliga rapporten **Miljö, ekonomi och politik** är en översyn och analys av miljöpolitiken ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Vi publicerar också resultat av utredningar, uppdrag och forskning i serierna **Specialstudier**, **KI-kommentarer**, **Working paper**, **PM** och som **remissvar**.

Du kan ladda ner samtliga rapporter från vår webbplats, www.konj.se. Den senaste statistiken och prognoserna hittar du under www.konj.se/statistik.

Förord

Denna specialstudie undersöker om demografiska förändringar kan förklara utrikes föddas ökade sysselsättningsgrad. Analysen bygger på detaljerade mikrodata för perioden 2006–2023 och fokuserar på effekten av sammansättningsförändringar i termer av utrikes föddas ålder, utbildning, vistelsetid i landet, härkomst och kön.

Specialstudien är författad av Magnus Gustavsson.

Konjunkturinstitutet tackar Lisa Laun, docent i nationalekonomi vid IFAU, och Olof Åslund, professor i nationalekonomi vid IFAU och Uppsala universitet, för värdefulla kommentarer på en tidigare version av denna studie.

Stockholm den 13 december 2023.

Albin Kainelainen
Generaldirektör

Innehåll

Sammanfattning	5
1 Inledning	6
2 Sammansättningseffekter och förändrad sysselsättningsgrad.....	8
2.1 Långsiktig trend 2006–2019.....	8
2.2 Uppgången efter pandemin: sammansättningseffekter 2019–2023	14
2.3 Könsskillnader bland flyktingar	16
2.4 Jämförelse med inrikes födda	16
2.5 Jämförelser mellan perioder.....	17
3 Var i lönefördelningen skapades de nya jobben för utrikes födda?	18
4 Avslutande reflektioner	23
Referenser	24
Bilaga 1: Data och sysselsättningsdefinitioner.....	26
Bilaga 2: Metod och detaljerade resultat	32
Bilaga 3: Ytterligare diagram	40

Sammanfattning

Det finns en långsiktig trend att allt fler utrikes födda blir sysselsatta på svensk arbetsmarknad. Efter pandemin framstår ökningen dessutom som ovanligt stark, med en ökad sysselsättningsgrad för utrikes födda på nästan 4 procentenheter bara under 2022.

Denna specialstudie undersöker om demografiska förändringar kan förklara utrikes föddas ökade sysselsättningsgrad. Analysen bygger på detaljerade mikrodata för perioden 2006–2023 och fokuserar på effekten av sammansättningsförändringar i termer av utrikes föddas ålder, utbildning, vistelsetid i landet, härkomst och kön.

Resultaten indikerar att utrikes föddas *långsiktigt* ökade sysselsättning innan pandemin *inte* kan förklaras av förändrad demografi inom gruppen utrikes födda. I stället tycks den ökade sysselsättningsgraden därmed drivas av förändringar i arbetsmarknadens och ekonomins funktionssätt.

Demografi kan däremot förklara en del av den exceptionellt starka ökningen efter pandemin, men inte hela ökningen. Att demografi kan förklara en del av ökningen beror i huvudsak på att fler utrikes födda har relativt lång vistelsetid i landet år 2023 jämfört med precis innan pandemin, år 2019. Längre vistelsetid i landet ökar den enskildes sannolikhet för sysselsättning, och fler utrikes födda med längre vistelsetid har därför ”mekaniskt” bidragit till gruppens ökade sysselsättningsgrad efter pandemin. Om dessa effekter räknas bort blir sysselsättningsuppgången för utrikes födda efter pandemin i linje med den långsiktigt positiva trend som fanns redan innan pandemin. Den stora ökningen efter pandemin kan därmed i stort förstås som driven av utrikes föddas långsiktiga sysselsättningstrend plus positiva demografieffekter.

I denna specialstudie undersöks också vilka typer av jobb som driver den ökade sysselsättningsgraden för utrikes födda, i termer av tillväxt av låg-, mitten- eller höglönejobb. För gruppen utrikes födda som helhet har sysselsättningen generellt ökat i samtliga lönekategorier av jobb, men allra mest i de lägst betalda jobben. För personer födda i Afrika och Asien är sysselsättningsökningen än mer koncentrerad till de lägre betalda jobben. Detta står i klar kontrast till utvecklingen av sysselsättningsgraden för inrikes födda, där ökningen helt drivs av relativa höglönejobb samtidigt som sysselsättningen har minskat i låg- och mittenlönejobb. Därmed har både in- och utrikes födda bidragit till den jobbpolarisering som har skett under senare år, men i motsatta delar av fördelningen.

1 Inledning

Utrikes födda utgör i dag en betydande andel av Sveriges befolkning. Andelen har också ökat snabbt under 2000-talet, från ca 10 procent i början av decenniet till ca 20 procent år 2022. Ökningen förväntas även fortsätta framöver och år 2050 bedöms nästan var fjärde person vara född utomlands. Redan 2030 beräknas dessutom andelen utrikes födda i den mest yrkesaktiva åldern 26–66 år vara nästan 30 procent.¹

Med en hög och växande andel utrikes födda blir gruppens etablering på arbetsmarknaden uppenbart viktig för samhällsekonomin. Ökad sysselsättning bland utrikes födda innebär både ökad tillväxt och starkare offentliga finanser.

Utrikes födda, och speciellt flyktingar med anhöriga, har dock historiskt haft svårigheter på svensk arbetsmarknad. Sysselsättningsgraden – andelen av befolkningen som är sysselsatt – är sedan länge påtagligt lägre än för inrikes födda och arbetslösheten är betydligt högre. Det tar också i regel lång tid för nyanlända att komma i arbete.²

Den långsiktiga trenden är dock att allt fler utrikes födda blir sysselsatta på svensk arbetsmarknad. Detta kan ses i diagram 1 som visar sysselsättningsgraden för utrikes och inrikes födda mellan 2006 och 2022. Sysselsättningsgraden för utrikes födda ökade med 8,4 procentenheter under denna period.³ Efter pandemin framstår ökningen dessutom som ovanligt stark, med en ökning på nästan 4 procentenheter bara under 2022.⁴ Även om sysselsättningsgraden för inrikes födda också har ökat trendmässigt är den ökningen betydligt svagare, om än från en högre nivå.

Den ökade sysselsättningsgraden skulle kunna återspegla att ekonomins och arbetsmarknadens funktionssätt över tid har förändrats på ett sätt som gynnar utrikes föddas sysselsättning. Med andra ord att en enskild utrikes född individs sannolikhet för sysselsättning är högre i dag jämfört med vad som gällde för motsvarande individ för 15 år sedan. En möjlig förklaring till en sådan förändring är ett ökat arbetsutbud till följd av politiska reformer på skatte-, bidrags- och pensionsområdet. Mer specifika exempel som har lyfts fram i litteraturen är jobbskatteavdraget, lägre real ersättning från A-kassan och restriktivare regler kring sjukersättning.⁵ År 2010 genomfördes även en etableringsreform där ansvaret för nyanlända överfördes från kommunerna till Arbetsförmedlingen, vilket förefaller haft en positiv effekt på nyanländas sannolikhet för sysselsättning.⁶ Även företagens rapporterade ökade brist på arbetskraft under 2000-

¹ Se SCB (2023).

² Se Forslund m.fl. (2017), Ruist (2018) och Engdahl och Liljeberg (2022).

³ Siffrorna avser personer i åldern 15–74 år. AKU-helårserier för detta åldersintervall sträcker sig inte före 2006, till följd av då genomförda EU-anpassning av statistiken. För åldern 16–64 visar Öhman (2011) att utrikes föddas sysselsättningsgrad föll kraftigt 1990–97, återhämtade sig något fram till 2001 för att sedan vara relativt konstant fram till 2006. Den skattade regressionsmodellen i diagram 1 för utrikes födda är $y=0,44x+54,78$ med $R^2=0,77$; för inrikes födda är motsvarande $y=0,22x+66,09$ med $R^2=0,63$.

⁴ Denna siffra jämför sysselsättningsgraden första kvartalet 2022 med första kvartalet 2023. För en genomgång av sysselsättningsutvecklingen för olika grupper av utrikes födda under pandemiåren 2020 och 2021, se Andersson & Wadensjö (2022a, b).

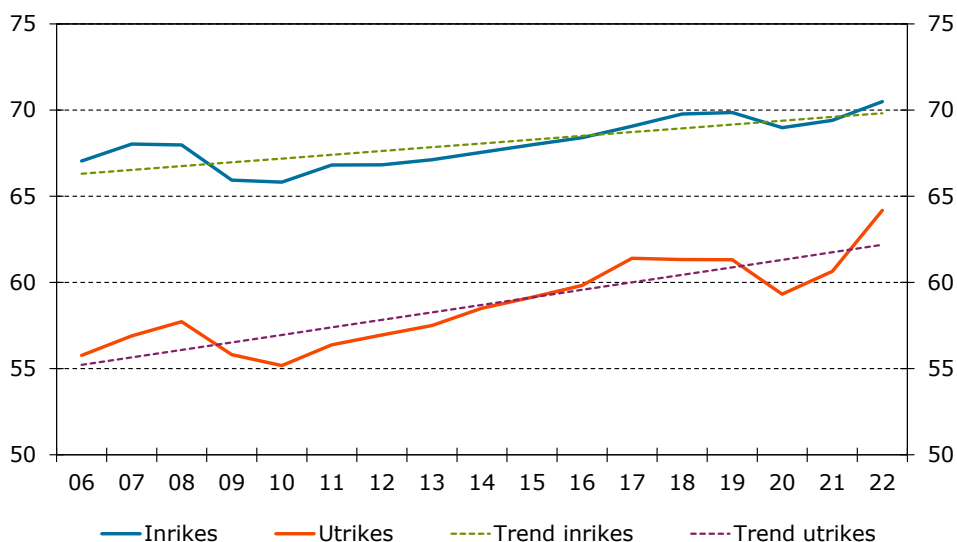
⁵ Se Forslund (2017), Laun och Palme (2017), Laun m.fl. (2020) och Friedrich m.fl. (2023).

⁶ Se Andersson Joona m.fl. (2017) och Bratu m.fl. (2023). Det har även uppmärksamats att nyanlända generellt allt snabbare etablerar sig på arbetsmarknaden, se Konjunkturinstitutet (2018) och Häkkinen Skans och Wasén (2023).

talet kan möjligtvis ha gynnat arbetsmarknadsetableringen hos svagare grupper på arbetsmarknaden.⁷

Diagram 1 Sysselsättningsgrad för utrikes och inrikes födda 2006–2022, ålder 15–75 år

Procent

Anm. Streckade linjer anger linjära trender skattade med OLS.

Källor: Konjunkturinstitutet och SCB.

Även om enskilda studier har undersökt enstaka faktorer, eller diskuterat olika möjliga bidragande faktorer, saknas en mer sammanhållen och empiriskt underbyggd förklaring till utrikes föddas ökade sysselsättningsgrad. I dagsläget kan vi inte ens utesluta att ökningen i huvudsak beror på att den demografiska sammansättningen bland gruppen utrikes födda har förändrats, snarare än arbetsmarknadens funktionssätt. Att den demografiska sammansättningen i befolkningen, i termer av till exempel åldersstruktur, kön, härkomst och tid i landet spelar roll för sysselsättningsutvecklingen är väl känt.⁸ Ingen studie har dock, på något systematiskt sätt, undersökt sammansättningseffekternas faktiska betydelse för utrikes föddas ökade sysselsättningsgrad.

Som ett förklarande exempel på den potentiella betydelsen av sammansättningseffekter kan noteras att både högre utbildning och längre tid i landet är förknippat med högre sannolikhet för att en individ är sysselsatt. Om en ökande andel av de utrikes födda över tid har högre utbildning och längre vistelsetid kommer därför utrikes föddas sysselsättningsgrad också att öka, allt annat lika. I så fall har sysselsättningsgraden ökat utan att arbetsmarknadens funktionssätt har förändrats – sannolikheten för att en individ med givna egenskaper är sysselsatt har ju inte förändrats över tid. I stället beror ökningen på en förändrad sammansättning med avseende på utbildning och vistelsetid inom gruppen utrikes födda – gruppen innehåller en större andel individer som, tack vare sina egenskaper, har en högre sannolikhet att vara sysselsatta.

⁷ Se Konjunkturinstitutet (2022).

⁸ Se till exempel Konjunkturinstitutet (2018) och Häkkinen Skans och Wasén (2023)

Denna specialstudie syftar till att försöka bidra till ökad kunskap kring utrikes föddas ökade sysselsättningsgrad genom att undersöka hur stor andel som kan hänföras till en förändrad sammansättning inom gruppen, i termer av ålder, utbildning, vistelsetid i landet, härkomst och kön. Analysen bygger på detaljerade mikrodata och är uppdelad i två delar. I den första delen används årsdata från databasen LISA för att se på den pre-pandemiska trenden mellan 2006 och 2019. I den andra delen används individuppgifter på månadsbasis, AGI-uppgifter, för att analysera den ökade sysselsättningsgraden från 2019 fram till andra kvartalet 2023.

Dessutom undersöks vilka typer av jobb som driver den ökade sysselsättningsgraden för utrikes födda, i termer av tillväxt av låg-, mitten- eller höglönejobb. Även om det ligger bortom denna kommentar att försöka förklara vad som driver den sysselsättningsutveckling som inte kan förklaras av demografiska förändringar, kan en sådan kartläggning förhoppningsvis bidra med grundläggande kunskap till framtida analys och forskning på området.

I nästa avsnitt redovisas resultat över hur förändringar i den demografiska sammansättningen bland utrikes födda bidragit till förändringar i gruppens sysselsättningsgrad. Jämförelser görs även med inrikes födda. Därefter redovisas betydelsen av låg-, mitten- och höglönejobb för förändringarna i utrikes föddas sysselsättningsgrad. Kommentaren avslutas med ett antal reflektioner.

2 Sammansättningseffekter och förändrad sysselsättningsgrad

2.1 Långsiktig trend 2006–2019

ANALYSEN BASERAS PÅ ÅRLIGA INDIVIDDATA

För att analysera betydelsen av sammansättningseffekter används individdata från SCB:s registerdatabas LISA. Där finns årsuppgifter om arbetsinkomster och demografiska variabler för samtliga folkbokförda personer i Sverige som är minst 16 år gamla.

I det officiella sysselsättningsmättet från AKU klassificeras en individ som sysselsatt om denna arbetat minst en timme under mätveckan. Då LISA är på årsbasis och inte innehåller information om arbetad tid, används årsarbetsinkomster för att klassificera en individ som sysselsatt. Mer specifikt klassificeras en individ som sysselsatt på årsbasis om dennes årsarbetsinkomst överstiger ett halvt prisbasbelopp justerat för löneutvecklingen sedan 2006. Detta sysselsättningsmätt ger något lägre sysselsättningsgrad än i AKU och en starkare uppgång för utrikes födda än i AKU. Samvariationen mellan serierna över tid är dock hög. För detaljerad information kring detta, övrig databehandling, val av tidsperiod och jämförelser mellan det resulterande sysselsättningsmättet från LISA med AKU, se bilaga 1.

BRED OCH LÅNGSIKTIG ÖKNING AV SYSSELSÄTTNINGSGRADEN FÖR UTRIKES FÖDDA

Som en första översikt redovisar tabell 1 sammansättning och sysselsättningsgrad för utrikes födda 2006 och 2019, uppdelat på vistelsetid i landet, utbildningsnivå, ålder, födelseregion och kön. Notera att andelarna inom varje demografisk grupp, som till exempel utbildningsnivå, summerar till 100.

Tabellen visar de förväntade sambanden mellan demografi och sysselsättningsgrad: Sysselsättningsgraden är generellt lägre bland personer som har kortare vistelsetid i landet, har lägre utbildningsnivå, är unga eller gamla, är födda i Afrika eller Asien (hög andel flyktingar) eller är kvinnor.⁹

Tabell 1 visar att sammansättningen av utrikes födda har förändrats över tid. Framför allt har andelen från Afrika och Asien ökat relativt personer födda i övriga regioner. Även andelen personer med kortare vistelsetid, högre utbildning och i åldern 25–54 har ökat över tid. Mycket av detta förklaras av att det under 2010-talet har varit en betydande asylinvandring från länder i Afrika och Asien.

Det som är mest iögonfallande i tabell 1 är att sysselsättningsgraden har ökat för samtliga redovisade kategorier av demografiska variabler. Storleken på ökningen är i många fall också betydande. Sysselsättningsgraden för personer med högst två års vistelsetid i landet har ökat med över 14 procentenheter. Det motsvarar drygt 38 000 fler personer i sysselsättning i denna kategori 2019, jämfört med om sysselsättningsgraden i stället hade varit på 2006 års nivå. Sysselsättningsgraden för personer från Afrika och Asien har vidare ökat med över 10 procentenheter, vilket på motsvarande sätt kan översättas till nästan 97 000 fler sysselsatta personer i denna kategori 2019 jämfört med om 2006 års sysselsättningsgrad hade gällt för 2019.¹⁰

⁹ När det kommer till olika utbildningsnivåer är sysselsättningsgraden klart lägst för dem med "uppgift saknas" 2019. Den är även lägst för denna grupp 2006. Om effekten av övriga variabler i tabell 1 rensas bort är dock sannolikheten för sysselsättning bland dem med "uppgift saknas" uppskattningsvis densamma som för dem med "ej gymnasium". Detta indikerar att de som saknar uppgift om utbildning med hög sannolikhet har en utbildningsnivå som motsvarar "ej gymnasium". Se vidare bilaga 2 för mer information kring detta.

¹⁰ Det är en väldigt stor ökning i sysselsättningsgraden för individer där uppgift om utbildning saknas. Denna drivs dock av förändrad sammansättning inom denna grupp med avseende på övriga variabler i tabell 1. Om effekten av övriga variabler rensas bort är ökningen i linje med dem som har "ej gymnasium"; se även fotnot 9.

Tabell 1 Sammansättning (andel) och sysselsättningsgrad för utrikes födda i Sverige 2006 och 2019

Procent om inte annat anges

	Andel			Sysselsättningsgrad		
	2006	2019	2019-06	2006	2019	2019-06
Vistelsetid i år						
0-2	13,5	15,3	1,7	28,9	43,6	14,7
3-5	9,0	15,6	6,6	45,2	57,3	12,1
6-8	7,0	10,2	3,2	53,2	63,8	10,6
9-11	5,7	9,1	3,3	55,7	65,5	9,8
12-19	25,3	16,1	-9,2	61,4	70,7	9,3
20-	39,4	33,7	-5,7	56,8	65,2	8,4
Utbildning						
Ej gymnasium	25,2	21,8	-3,5	37,5	44,1	6,5
Gymnasium	37,0	32,1	-4,9	61,5	68,5	7,0
Eftergymnasial	28,7	36,4	7,7	65,9	71,7	5,8
Uppgift saknas	9,1	9,8	0,7	18,8	38,8	20,0
Ålder						
16-19	4,5	4,8	0,3	14,9	18,2	3,3
20-24	8,0	7,9	-0,1	49,1	57,7	8,6
25-54	62,0	64,1	2,1	63,0	70,8	7,8
55-65	16,4	14,9	-1,5	52,0	61,8	9,9
66-74	9,0	8,2	-0,8	6,9	16,5	9,6
Födelseregion						
Europa, Nordam, Ocean	57,7	42,0	-15,6	54,8	63,9	9,1
Afrika	6,7	11,6	4,9	48,1	58,2	10,1
Sydamerika	5,1	4,0	-1,1	63,5	71,6	8,1
Asien	30,5	42,4	11,9	48,3	58,9	10,6
Kön						
Kvinna	51,2	49,2	-1,9	50,2	57,5	7,3
Man	48,8	50,8	1,9	55,6	65,2	9,6
Sysselsättningsgrad enl LISA	52,8	61,4	8,6			
Antal individer, miljoner	1,0	1,7		1,0	1,7	

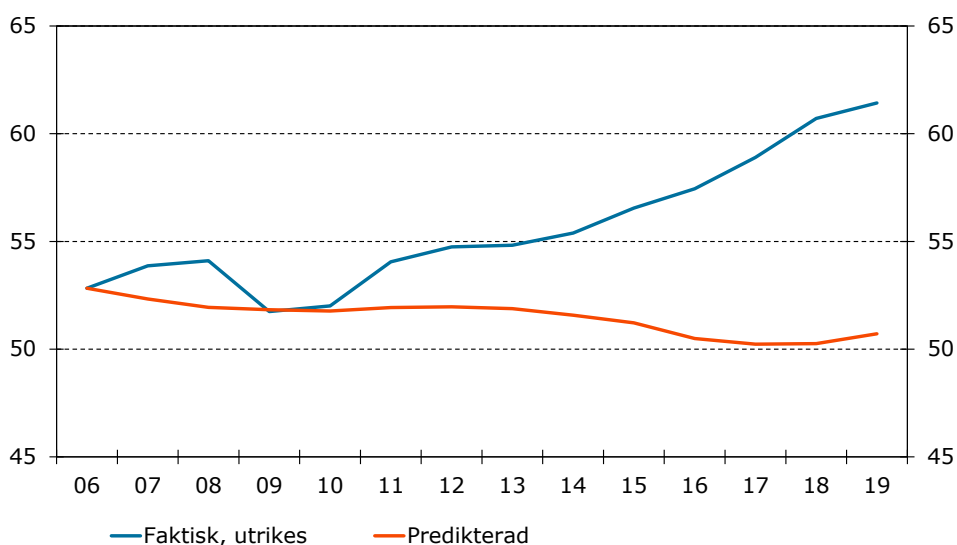
Källa: Konjunkturinstitutets egna bearbetningar av LISA-databasen.

SAMMANSÄTTNINGSEFFEKTER FÖRKLARAR INTE DEN POSITIVA TENDEN

Beräkningar som isolerar den sammantagna effekten av demografiska förändringar tyder på att sammansättningseffekter inte kan förklara den trendmässiga uppgången i utrikes föddas sysselsättningsgrad 2006–2019 (se diagram 2). Detta gäller även för personer födda i Afrika eller Asien, varifrån flyktinginvandring dominerar (se diagram 3). De två diagrammen innehåller den faktiska sysselsättningsgraden för utrikes födda respektive personer födda i Afrika/Asien baserat på LISA och den utveckling som predikteras när enbart demografien inom grupperna tillåts att förändras efter 2006.

Diagram 2 Utrikes födda: faktisk sysselsättningsgrad samt predikterad sysselsättningsgrad baserad på demografiska förändringar, 2006–2019, ålder 16–74 år

Procent

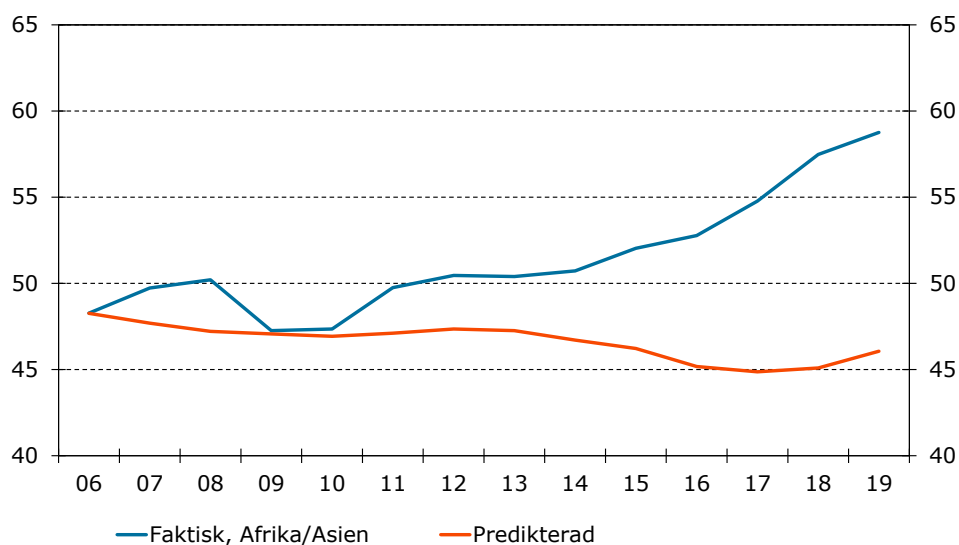
Anm. Den predikterade sysselsättningsgraden bygger på shift-share-analys med 2006 som basår.

Källa: Konjunkturinstitutets egna bearbetningar av LISA-databasen.

För att förtydliga hur diagram 2 och efterföljande diagram ska tolkas är det användbart med några exempel på möjliga hypotetiska utfall. Om sammansättningseffekter helt kunde förklara förändringarna i den faktiska sysselsättningsgraden sedan 2006 skulle de faktiska och predikterade serierna i diagram 2 sammanfalla (vara identiska). Om den predikterade sysselsättningsgraden i stället hade ökat, men mindre än den faktiska, skulle sammansättningseffekter delvis förklara uppgången i den faktiska sysselsättningsgraden. Skillnaden mellan de faktiska och predikterade serierna utgör då den oförklarade ökningen – den ökning i den faktiska sysselsättningsgraden som inte förklaras av demografi. Denna oförklarade del kan tolkas som den förändring i sysselsättningsgraden som beror på att arbetsmarknadens funktionssätt har förändrats. Slutligen, om den predikterade sysselsättningsgraden har minskat mellan 2006 och 2019 medan den faktiska har ökat, har sammansättningseffekter bidragit negativt till den faktiska sysselsättningsgradens utveckling – demografiska förändringar har ”motverkat” ökningen i sysselsättningsgraden. Den oförklarade ökningen, skillnaden mellan den predikterade och faktiska ökningen, blir då större än ökningen i den faktiska sysselsättningsgraden.

Diagram 3 Födda i Afrika eller Asien: faktisk sysselsättningsgrad samt predikterad sysselsättningsgrad baserad på demografiska förändringar, 2006–2019, ålder 16–74 år

Procent

Anm. Den predikterade sysselsättningsgraden bygger på shift-share-analys med 2006 som basår.

Källa: Konjunkturinstitutets egna bearbetningar av LISA-databasen.

Resultaten i diagram 2 och diagram 3 överensstämmer med det sistnämnda exemplet ovan. Den predikterade sysselsättningsgraden har minskat mellan 2006 och 2019 medan den faktiska sysselsättningsgraden har ökat. Sammansättningseffekter har därför bidragit negativt till den faktiska sysselsättningsgradens utveckling. Den oförklarade ökningen i sysselsättningsgraden – den del som kan härröras till att arbetsmarknadens funktionssätt har förändrats – är därför större än den faktiska ökningen i sysselsättningsgraden.

Den sysselsättningsgrad i diagrammen som enbart fångar sammansättningseffekter är estimerad med så kallad shift-share-analys. Tekniskt bygger den på två steg. Först sker en årlig indelning av samtliga individer i 656 detaljerade demografiska grupper, där varje grupp innehåller unika kombinationer av individers värden på vistelsetid, utbildning, ålder, födelseregion och kön, enligt kategorierna i tabell 1.¹¹ I ett andra steg predikteras sysselsättningsgraden för utrikes födda som helhet, med sysselsättningsgraden inom varje enskild grupp fastlåst på 2006 års nivå medan den relativa storleken på varje grupp tillåts variera i enlighet med faktiska data.¹² Se vidare bilaga 2 för detaljer och diskussion kring denna metod.

Resultaten sammanfattas även i tabell 2. Där framgår att den faktiska ökningen av sysselsättningsgraden för utrikes födda 2006–19, baserat på LISA, är 8,6

¹¹ För att begränsa antalet möjliga unika kombinationer och erhålla mer stabila estimat har utbildningskategorierna för gymnasial och uppgift saknas slagits ihop i samtliga analyser. Slutsatserna påverkas dock inte om uppgift saknas i stället ingår som en egen kategori; se vidare bilaga 2. I den separata analysen av personer födda i Afrika/Asien i diagram 3 görs ingen indelning med hänsyn till födelseregion, utan Afrika och Asien slås ihop till en kategori, som approximativt antas kunna fånga flyktingar. Inga slutsatser är känsliga för detta, men det ger mer stabila estimat genom att fler personer ingår i varje demografisk grupp.

¹² Inga slutsatser förändras om vi använder andra år för att hålla sysselsättningsgraden konstant inom grupperna; se bilaga 2.

procentenheter. Hade sammansättningen inom gruppen utrikes födda varit densamma 2019 som 2006 hade dock ökningen varit 2,1 procentenheter högre. Detta under antagandet att alla demografiska gruppers ökade sysselsättningsgrad 2006–2019 fortfarande hade varit som i faktiska data. Rensar vi bort de estimerade sammansättningseffekterna blir ökningen av sysselsättningsgraden därför högre, nämligen 10,7 procentenheter ($8,6 - [-2,1] = 10,7$).

Tabell 2 Förändrad sysselsättningsgrad med och utan sammansättningseffekter

Procentenheter

Grupp	Period	Förändring	Samman-sättning	Rensad förändring	Årlig förändring	Årlig rensad förändring
Utrikes födda	2006–19	8,6	-2,1	10,7	0,7	0,8
Utrikes födda	2019–23	5,6	1,5–2,5	3,1–4,1	1,4	0,8–1,0
Afrika/Asien	2006–19	10,5	-2,2	12,7	0,8	1,0
Afrika/Asien	2019–23	8,1	3,1–4,4	3,7–5,0	2,0	0,9–1,3
Inrikes födda	2006–19	2,2	-0,8	3,0	0,2	0,2
Inrikes födda	2019–23	1,4	-0,3	1,8	0,4	0,5

Anm. Avrundade värden i tabellen gör att framräknade värden för rensad förändring, årlig förändring och årlig rensad förändring inte nödvändigtvis överensstämmer med vad som erhålls från visade värden för förändring och sammansättning. Kolumnen med rubriken "Förändring" avser förändringar i faktiskt sysselsättningsgrad från periodens första till sista datum. Sammansättning anger hur en förändrad sammansättning av individer under perioden påverkat sysselsättningsgraden, det vill säga sammansättningseffekten. Rensad förändring är den faktiska förändringen minus sammansättningseffekten. Årlig förändring är den genomsnittliga årliga förändringen i sysselsättningsgraden. Årlig rensad förändring är den årliga genomsnittliga förändringen i den rensade förändringen. Samtliga estimat för 2019–2023 baseras på jämförelser mellan första kvartalet 2019 och 2023 respektive mellan andra kvartalet 2019 och 2023, i form av ett genomsnitt av dessa två förändringar.

Källa: Konjunkturinstitutets egna bearbetningar av LISA- och Analysflödesdatabasen.

HÖGRE ANDEL UTRIKES FÖDDA MED KORTARE VISTELSETIDER HAR BIDRAGIT TILL DE NEGATIVA SAMMANSÄTTNINGSEFFEKTERNA 2006–2019

Vilka demografiska faktorer kan förklara att sammansättningseffekter har bidragit negativt till utrikes föddas sysselsättningsgrad? För att undersöka detta används regressionsanalys för att göra en uppskattning av hur mycket av sammansättningseffekterna som kan tillskrivas den förändrade fördelningen i vistelsetid, utbildning, ålder, födelse-region respektive kön, enligt indelningen i tabell 1 (se vidare bilaga 2).¹³

Resultaten indikerar att de negativa sammansättningseffekterna i huvudsak drivs av en ökad andel invandrare från Afrika/Asien (ökad flyktinginvandring) och en ökad andel utrikes födda med kortare vistelsetid i Sverige. Då invandrare från Afrika/Asien och personer med kortare vistelsetid har lägre sannolikhet för sysselsättning, innebär ökad andel av personer med dessa egenskaper inom gruppen utrikes födda att gruppens sysselsättningsgrad minskar, allt annat lika. Den kortare vistelsetiden kan i sin tur i hög grad kopplas till flyktingvägen 2015/16, vilken bidrog till att en högre andel av de utrikes födda hade kortare vistelsetider 2019 jämfört med 2006. Resultaten indikerar dock även att förändringar i utbildnings- och ålderssammansättningen i viss mån har bidragit positivt till sysselsättningsutvecklingen.

För personer födda i Afrika och Asien har sammansättningseffekterna bidragit negativt genom en mindre gynnsam ålderssammansättning och kortare vistelsetider. Fler

¹³ Rent tekniskt används en så kallad Blinder–Oaxaca dekomponering; se bilaga 2 för detaljerade resultat och en diskussion om de antaganden som den använda metoden bygger på.

högutbildade har däremot bidragit positivt till sysselsättningsgraden, även om effekten är liten. Se bilaga 2 för detaljerade resultat.

2.2 Uppgången efter pandemin: sammansättningseffekter 2019–2023

ANALYSEN BASERAS PÅ MÅNATLIGA INDIVIDDATA

För perioden efter pandemin används, liksom i avsnittet ovan, en shift-share-analys, men här på kvartalsdata för sysselsättningsgraden. Denna kvartalsdata är tillgänglig genom SCB:s Analysflödesdatabas som innehåller individuppgifter kring löneinkomster på månadsbasis från och med år 2019. Baserat på detta klassificeras en individ som sysselsatt en viss månad om denna har en positiv löneinkomst under samma månad.

Databasen innehåller även demografisk information som gör det möjligt att basera analysen på samma demografiska variabler och indelning som i tabell 1. Till detta tillkommer även information om individernas grund för bosättning i Sverige. Denna information används i shift-share-analysen på så vis att den klassificerar individer i två kategorier, där den ena kategorin innehåller flyktingar och anhöriga till flyktingar och den andra innehåller personer med övriga skäl till bosättning.

För personer som invandrat under 2022 och 2023 saknar dock Analysflödesdatabasen information om utbildningsnivå. Det vill säga, utbildningsinformation saknas för alla individer som år 2022 har en vistelsetid i landet på noll år och som år 2023 har en vistelsetid på noll eller ett år.

Av detta skäl görs analysen under två olika antaganden kring nyanlända 2022 och 2023 som vardera ger en maximal underskattning respektive överskattning av sammansättningseffekternas storlek. Under det första antagandet sätts utbildningsnivån för personer som invandrat under 2022 och 2023 till den lägsta möjliga nivån, nämligen ”ej gymnasium” (se tabell 1). Då lägre utbildningsnivå är förknippat med lägre sysselsättningsgrad kommer detta att underskatta storleken på sammansättningseffekten 2022 och 2023. Under det andra antagandet sätts i stället utbildningsnivån till det högsta möjliga, nämligen ”eftergymnasial”. Detta ger i sin tur en överskattning av storleken på sammansättningseffekten. Därmed kommer det korrekta estimatet att ligga inom det intervall som erhålls av dessa två extrema antaganden. Se vidare bilaga 1 och 2.¹⁴

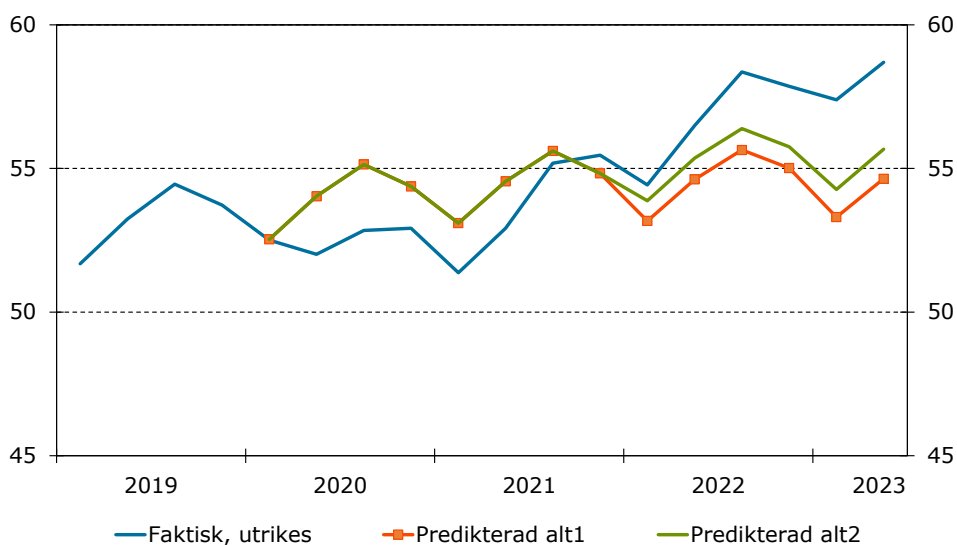
SAMMANSÄTTNINGSEFFEKTER HAR FÖRSTÄRKT UPPGÅNGEN EFTER PANDEMIN

Resultaten i diagram 4 och diagram 5 visar att sammansättningseffekter har bidragit till uppgången i sysselsättningsgraden 2019–2023 för utrikes födda respektive födda i Afrika eller Asien. Sammansättningseffekter förklarar mellan 27 och 45 procent av uppgången för utrikes födda från 2019 till 2023, beroende på vilka antaganden som görs

¹⁴ Som ett alternativ har analysen även gjorts utan att ta med utbildningsinformation. Detta ger estimat som ligger nästan i mitten av det intervall som erhålls enligt den nu använda metoden.

Diagram 4 Utrikes födda: faktisk sysselsättningsgrad samt predikterad sysselsättningsgrad baserad på demografiska förändringar, 2019Q1–2023Q2, ålder 16–74 år

Procent, kvartalsdata

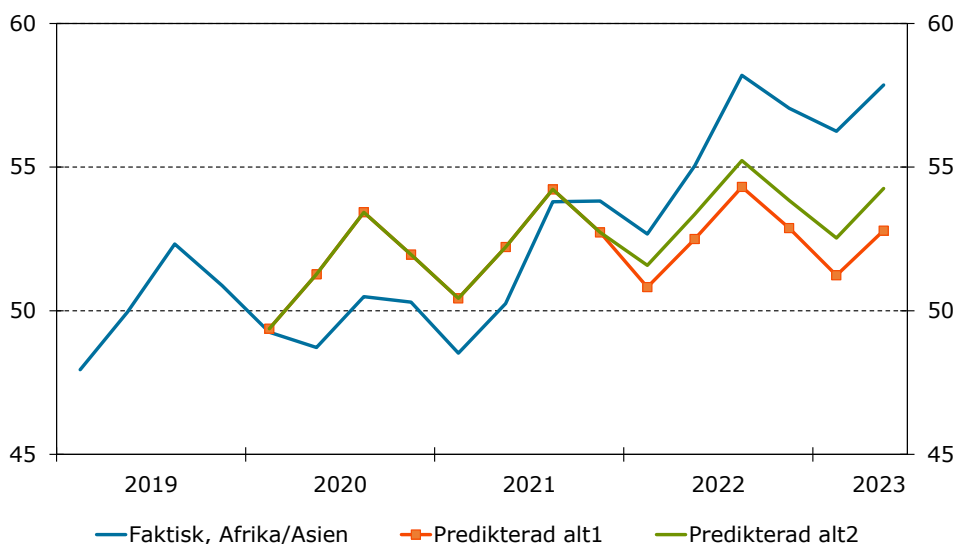

Anm. Predikterad sysselsättningsgrad bygger på shift-share-analys. Kvartal 1–4 år 2019 utgör bas i shift-share-prediktionen för motsvarande kvartal efterföljande år. I serien med "alt1" har de med saknad utbildningsinformation 2022 och 2023 kategoriserats som "ej gymnasium", i "alt2" har de i stället kategoriserats som "eftergymnasial"; se huvudtexten för ytterligare information.

Källa: Konjunkturinstitutets egna bearbetningar av Analysflödesdatabasen.

Diagram 5 Födda i Afrika eller Asien: faktisk sysselsättningsgrad samt predikterad sysselsättningsgrad baserad på demografiska förändringar, 2019Q1–2023Q2, ålder 16–74 år

Procent, kvartalsdata

Anm. Predikterad sysselsättningsgrad bygger på shift-share-analys. Kvartal 1–4 år 2019 utgör bas i shift-share-prediktionen för motsvarande kvartal efterföljande år. I serien med "alt1" har de med saknad utbildningsinformation 2022 och 2023 kategoriserats som "ej gymnasium", i "alt2" har de i stället kategoriserats som "eftergymnasial"; se huvudtexten för ytterligare information.

Källa: Konjunkturinstitutets egna bearbetningar av Analysflödesdatabasen.

för personer som saknar utbildningsinformation.¹⁵ För personer födda i Afrika/Asien kan sammansättningseffekter förklara en större del av uppgången 2019–2023, nämligen mellan 38 och 55 procent. Resultaten sammanfattas även i tabell 2.

LÄNGRE VISTELSETIDER VIKTIG FÖRKLARING FÖR SYSSELSÄTTNINGSUPPGÅNGEN

Längre tid i landet förklarar merparten av den positiva sammansättningseffekten sedan 2019, oavsett vad som antas om utbildning för de som invandrat 2022 och 2023. För personer födda i Afrika/Asien är bidraget betydande. Regressionsanalys indikerar att längre vistelsetider bland personer från Afrika/Asien bidragit till nästan 4 procentenheter högre sysselsättningsgrad 2023 jämfört med 2019. Även om denna exakta siffra ska tolkas med försiktighet, är det tydligt att ökad vistelsetid är en viktig förklaring till uppgången. Se vidare bilaga 2.

2.3 Könsskillnader bland flyktingar

Kvinnliga flyktingar eller anhöriga till flyktingar har i genomsnitt en svagare anknytning till arbetsmarknaden än motsvarande män.¹⁶ Det är därför intressant att undersöka om sammansättningseffekternas betydelse varierar beroende på kön bland de som kommit till Sverige som flyktingar, där flyktingstatus approximeras med personer födda i Afrika och Asien.

INGA BETYDANDE SKILLNADER MELLAN MÄN OCH KVINNOR

Resultaten visar inte på några betydande könsskillnader för personer födda i Afrika eller Asien när det kommer till betydelsen av sammansättningseffekter. Både män och kvinnor har en positiv långsiktig trend i sysselsättningsgraden 2006–2019. Både män och kvinnor har också en påtaglig uppgång efter pandemin. För båda könen har sammansättningseffekter bromsat den positiva trenden 2006–2019 men bidragit i likvärdig grad till uppgången efter pandemin. Detta baserat på samma typ av shift-share-analys som ovan (se bilaga 4, diagram 16 och diagram 17).

2.4 Jämförelse med inrikes födda

SAMMANSÄTTNINGSEFFEKTER BROMSADE ÄVEN UPPGÅNGEN FÖR INRIKES FÖDDA 2006–2019

Även för inrikes födda har sammansättningseffekter bromsat uppgången 2006–2019 (se tabell 2). Det förklaras i huvudsak av en förändrad ålderssammansättning.¹⁷

¹⁵ Den totala sammansättningseffekten beräknas genom att ta genomsnittet av förändringen från första kvartalet 2019 till första kvartalet 2023 och motsvarande förändringar för andra kvartalet mellan 2019 och 2023. Hur mycket sammansättningseffekter förklarar erhålls genom att från tabell 2 dividera värdet i kolumnen Sammansättning med värdet i kolumnen Förändring.

¹⁶ Se till exempel Engdahl & Liljeberg (2022).

¹⁷ Resultat från Blinder-Oaxaca dekomponeringar för inrikes födda är tillgängliga på förfrågan.

Såväl sammansättningseffekterna som uppgången i sysselsättningsgraden 2006–2019 är betydligt svagare för inrikes än för utrikes födda. Dock sker ökningen av sysselsättningsgraden bland inrikes födda från en högre nivå.

SVAGT NEGATIVA SAMMANSÄTTNINGSEFFEKTER FÖR INRIKES FÖDDA 2019–2023

Sammansättningseffekter bromsade svagt uppgången för inrikes födda 2019–2023. Detta skiljer sig från utrikes födda där sammansättningseffekter i stället bidrog till uppgången. Se tabell 2 för resultat.

2.5 Jämförelser mellan perioder

UTRIKES FÖDDAS UPPGÅNG EFTER PANDEMIN BLIR MER I LINJE MED DEN PRE-PANDEMISKA TENDEN OM DEMOGRAFIEFFEKTER RÄKNAS BORT

Den starka sysselsättningsökningen bland utrikes födda efter pandemin framstår som mindre anmärkningsvärd när hänsyn tas till sammansättningseffekter. Ökningen blir då i stället mer i linje med den långsiktiga pre-pandemiska trenden 2006–2019.

För både utrikes födda som helhet och för personer födda i Afrika/Asien är den genomsnittliga årliga ökningen i den faktiska sysselsättningsgraden 2019–2023 mer än dubbelt så stor som 2006–2019; se tabell 2. När de demografiska sammansättningseffekterna rensas bort sjunker dock skillnaden påtagligt. För utrikes födda sjunker skillnaden i årlig genomsnittlig tillväxt 2019–2023 och 2006–2019 till mellan approximativt noll och 25 procent, med liknande resultat för personer födda i Afrika/Asien.

Den kvarvarande sammansättningsrensade skillnaden i sysselsättningstillväxt mellan perioderna 2019–2023 och 2006–2019 kan sannolikt, till betydande del, förklaras av de positiva konjunkturreffekter som följde av återöppningen av ekonomin efter pandemin. Betydelsen av konjunkturreffekter syns även av att inrikes födda har en nästan dubbelt så stark tillväxt i sysselsättningsgradens efter pandemin jämfört med gruppens långsiktiga trend.

Notera att i tabell 2 skattas långsiktiga trender 2006–2019 genom att jämföra värdet på en serie 2006, startåret, med värdet på samma serie 2019, slutåret. Det skulle kunna göra skattningen känslig för seriens värden just dessa två år. Väldigt snarlika resultat erhålls dock om de långsiktiga trenderna i stället skattas som en linjär trend med hjälp av regressionsanalys, där resultatet inte beror på värden under enstaka utvalda år.¹⁸

Vidare kan det påpekas att förändringarna i sysselsättningsgrader 2006–2019 baseras på årsdata medan 2019–2023 baseras på månadsdata, eftersom olika datakällor används. Det innebär att annorlunda sysselsättningsdefinitioner används för dessa två perioder. Förändringarna för utrikes födda och inrikes födda för båda perioderna är dock mycket högt korrelerade med motsvarande AKU-serier (som har samma

¹⁸ För utrikes födda erhålls då en årlig estimerad trendmässig ökning på 0,65 procentenheter, vilket ska jämföras med 0,66 i tabell 2. När den skattade trenden på sammansättningseffekterna rensas bort erhålls en årlig trendmässig ökning på 0,82, vilket är exakt detsamma som i tabell 2. För personer födda i Afrika/Asien och inrikes födda erhålls skattade årliga trender på 0,72 respektive 0,19 procentenheter, medan rensade trender blir 0,93 respektive 0,25 procentenheter. Även dessa siffror är väldigt snarlika de som återfinns i tabell 2 och ändrar därför inga slutsatser.

sysselsättningsdefinition under båda perioderna); se bilaga 1. Det pekar tydligt mot att det är giltigt att approximativt jämföra förändringar 2006–2019 och 2019–2023, enligt vad som görs i tabell 2, trots olika datakällor.¹⁹

Slutligen tar estimaten av sammansättningseffekter 2019–2023 hänsyn till mer information än motsvarande estimat 2006–2019, eftersom de även har med ”skäl för bosättning”. Huruvida denna variabel tas med eller ej påverkar dock inte resultaten för 2019–2023 och därmed inte jämförelserna mellan de två perioderna; se bilaga 2 för mer information.

3 Var i lönefördelningen skapades de nya jobben för utrikes födda?

I detta avsnitt undersöks var i jobb-lönefördelningen de nya jobben har skapats för utrikes födda. Det vill säga, har utrikes föddas sysselsättning ökat i typiska låg-, mellan- eller höglönejobb?

ANALYSEN TÄCKER PERIODEN 2014–2019

Analysen begränsas till åren 2014–2019. Det beror på att jämförbara yrkeskoder, vilka utgör grunden i analysen, finns i LISA först från år 2014.²⁰ LISA-data finns fram till 2021, men det är inte önskvärt att använda ett slutår som sammanfaller med pandemin, varför 2019 används som slutår. Analysflödesdatabasen innehåller yrkeskoder, men enbart för perioden 2019–2021. Ingen analys görs därför baserat på Analysflödesdatabasen.

Analysen är upplagd enligt följande. I ett första steg rangordnas alla yrken (SSYK på tresiffrig nivå) utifrån deras medianlön år 2014. Därefter delas de in i tio så kallade decilgrupper. Den första gruppen innehåller de jobb som har lägst lön och samtidigt innehåller 10 procent av de sysselsatta 2014.²¹ Nästa grupp innehåller de jobb som har näst lägst lön och innehåller 10 procent av de sysselsatta 2014. Och så vidare upp till den sista gruppen som innehåller de jobb som har högst lön och innehåller 10 procent av de sysselsatta 2014. I ett sista steg studeras hur sysselsättningsgraden sammantaget har förändrats i de jobb som tillhör var och en av de olika decilgrupperna. Genom detta kartläggs var i jobb-lönefördelningen som sysselsättningsgraden har minskat respektive ökat.²²

LÅGLÖNEJOBBS STÅR FÖR MAJORITETEN AV SYSSELSÄTTNINGSTILLVÄXTEN BLAND UTRIKES FÖDDA

För gruppen utrikes födda har sysselsättningen ökat i 8 av 10 jobb-lönegrupper (decilgrupper), och allra mest i de lägst betalda jobben. Detta visas i diagram 6. Utrikes

¹⁹ Om två serier är högt korrelerade med en tredje serie kommer dessa två serier också vara högt korrelerade med varandra. Notera dock att osäkerheten är något högre för Afrika/Asien, då överensstämmelsen med AKU för dessa inte är lika tydlig.

²⁰ Då bytte SCB till att klassificera yrken med SSYK 2012. Det är inte möjligt att göra en tillräckligt bra översättning av tidigare klassificering för att kunna göra en konsistent analys som sträcker sig längre bak i tiden; se vidare Gustavsson (2019) för detaljer kring detta.

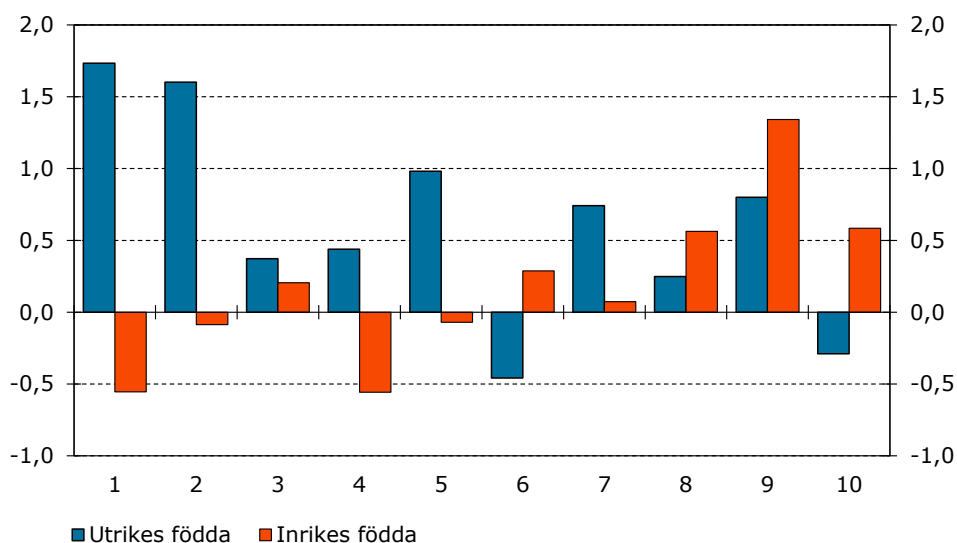
²¹ Analysen baseras på personer i åldern 20–64 år. Detta på grund av begränsad tillgång till yrkeskoder för övriga åldrar.

²² Se vidare Gustavsson (2019) för en detaljerad redogörelse och diskussion av denna metod.

föddas sysselsättningsgrad i de lägst respektive näst lägst betalda jobben (decilgrupp 1 och 2) ökade med över 1,5 procentenheter mellan 2014 och 2019. Sysselsättningsgraden i de högst betalda jobben (decilgrupp 10) minskade däremot något. Notera att staplarna för utrikes födda tillsammans summerar till gruppens totala förändring i sysselsättningsgraden mellan 2014 och 2019.²³

Diagram 6 Förändrad sysselsättningsgrad i olika delar av jobb-lönefordelningen, uppdelat i decilgrupper (1=lägst betalda jobben), för utrikes födda respektive inrikes födda, 2014–2019

Förändring i procentenheter

Anm. Analysen baseras på individer i åldern 20–64 år. Jobblönerankingen är baserad på medianlöner 2014 i tresiffrig SSK. Varje decilgrupp innehåller approximativt 10 procent av samtliga sysselsatta i Sverige 2014.

Källa: Konjunkturinstitutets egna bearbetningar av LISA-databasen.

För inrikes födda har däremot sysselsättningen sammantaget tydligt minskat i den nedre halvan av jobb-lönefordelningen men ökat i den övre halvan, speciellt i tre högst betalda decilgrupperna, 8–10. Detta förefaller vara ett mönster som gäller för inrikes födda under hela 2000-talet, då tidigare forskning även har rapporterat liknande resultat för den föregående perioden 2000–2013.²⁴

Tabell 3 kompletterar diagram 6 genom att visa de tio yrken med störst tillväxt i sysselsättningsgraden i procentenheter för utrikes respektive inrikes födda. För utrikes födda har yrket ”Snickare, murare och anläggningsarbetare” växt mest. Andelen utrikes födda som är sysselsatta i detta yrke har ökat med 1,0 procentenheter 2014–2019. Tabellen visar också att detta yrke är relativt välbetalt, då det tillhör decilgrupp 7. Därefter följer ”Snabbmatspersonal, köks- och restaurangbiträden m.fl.” samt ”Skötare, vårdare och personliga assistenter m.fl.”, vilka båda är relativa låglönejobb då de tillhör decilgrupp 1 respektive 2. För inrikes födda är däremot det relativa höglönejobbet

²³ Eftersom yrkeskoder inte finns för alla som klassificeras som sysselsatta under ett år, då yrkesdata typiskt samlas in bland sysselsatta under en specifik månad på året, har förändringarna skalats om för att matcha den totala förändringen i sysselsättningsgraden 2014–2019 som erhålls för hela det relevanta LISA-urvalet. Detta ger marginella förändringar och påverkar inga slutsatser.

²⁴ Se Gustavsson (2019).

(decilgrupp 9) ”IT-arkitekter, systemutvecklare och testledare m.fl.” det yrke som växt mest.

FÖR PERSONER FÖDDA I AFRIKA ELLER ASIEN ÄR LÅGLÖNEJOBBS ÄN VIKTIGARE FÖR ÖKNINGEN

För personer födda i Afrika eller Asien är sysselsättningsökningen i än högre grad driven av de lägst betalda jobben (se diagram 7), även om mittenlönejobb också har bidragit. Jobb i den övre halvan av jobb-lönefördelningen har däremot i princip inte bidragit alls till förändringar i sysselsättningsgraden för personer födda i Afrika eller Asien.

Information om de 10 yrken som växt mest 2014–2019 för personer födda i Afrika och Asien återfinns i tabell 3. Mest tillväxt finns i ”Skötare, vårdare och personliga assistenter m.fl.” där andelen av personer från Afrika eller Asien som är sysselsatta i yrket har ökat med 1,1 procentenheter. Detta yrke, liksom sju ytterligare yrken av de mest växande, tillhör de lägst betalda då de tillhör decilgrupp 1 eller 2.

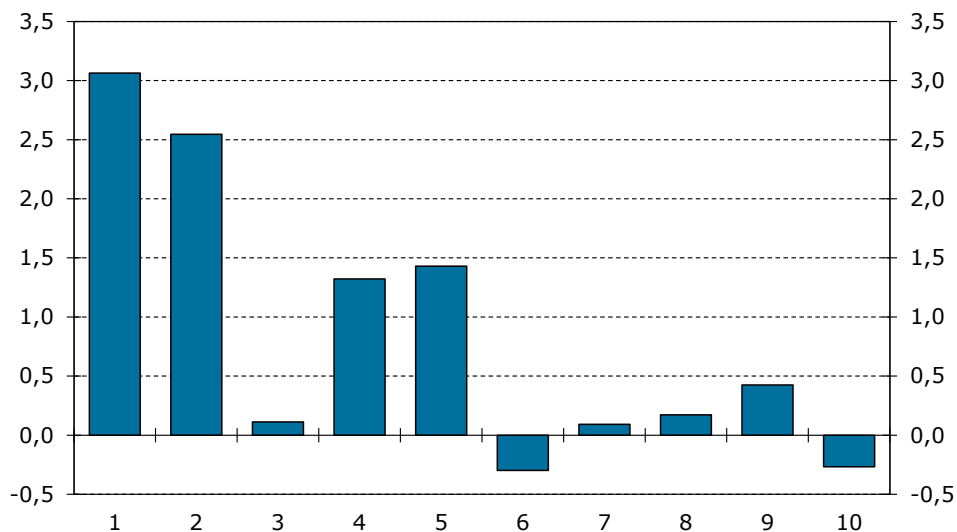
FORTSATT JOBBPOLARISERING

För ekonomin som helhet innebär de sammantagna förändringarna för utrikes och inrikes födda att jobben i svensk ekonomi 2014–2019 i huvudsak skapats i jobb med relativt låg eller hög lön (se diagram 8). Detta är inget nytt mönster. Det är synligt i Sverige såväl som internationellt sedan minst 1990-talet, benämns som jobbpolarisering och tycks till betydande grad drivas av teknisk utveckling.²⁵

²⁵ Se Adermon och Gustavsson (2015) och Gustavsson (2019).

Diagram 7 Förändrad sysselsättningsgrad i olika delar av jobb-lönefordelningen, uppdelat i decilgrupper (1=lägst betalda jobben), för personer födda i Afrika och Asien, 2014–2019

Förändring i procentenheter

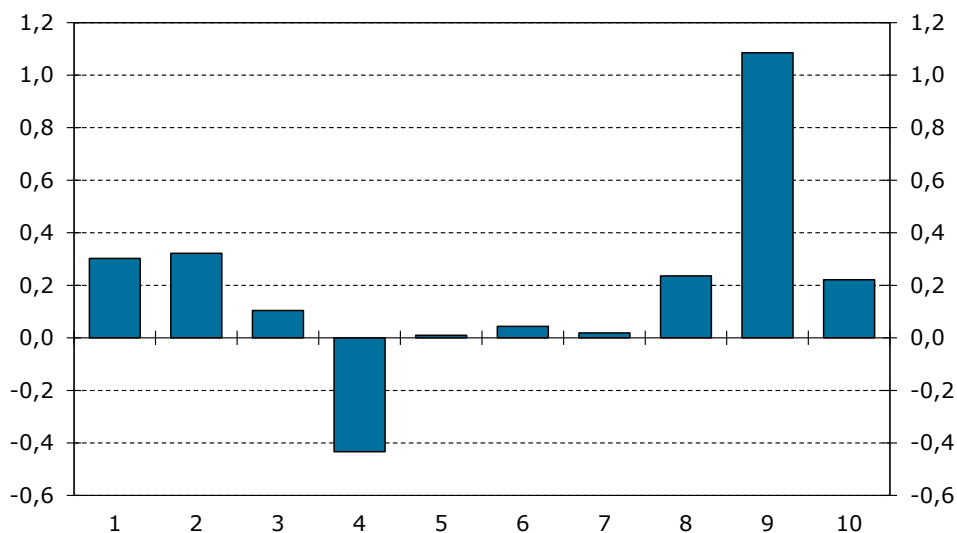

Anm. Analysen baseras på individer i åldern 20–64 år. Jobblöne rankingen är baserad på medianlöner 2014 i tresiffrig SSYK. Varje decilgrupp innehåller approximativt 10 procent av samtliga sysselsatta i Sverige 2014,

Källa: Konjunkturinstitutets egna bearbetningar av LISA-databasen.

Diagram 8 Förändrad sysselsättningsgrad i olika delar av jobb-lönefordelningen, uppdelat i decilgrupper (1=lägst betalda jobben), i ekonomin som helhet, 2014–2019

Förändring i procentenheter

Anm. Analysen baseras på individer i åldern 20–64 år. Jobblöne rankingen är baserad på medianlöner 2014 i tresiffrig SSYK. Varje decilgrupp innehåller approximativt 10 procent av samtliga sysselsatta i Sverige 2014,

Källa: Konjunkturinstitutets egna bearbetningar av LISA-databasen.

Tabell 3 Mest växande yrken 2014–2019 för utrikes och inrikes födda och personer födda i Afrika och Asien

Procentenheter om inte annat anges

Yrke	Löne-decilgrupp 1=lägst lön	Förändrad s.grad
Utrikes födda		
Snickare, murare och anläggningsarbetare	7	1,0
Snabbmatspersonal, köks- och restaurangbiträden m.fl.	1	0,8
Skötare, vårdare och personliga assistenter m.fl.	2	0,8
Barnskötare och elevassistenter m.fl.	1	0,7
IT-arkitekter, systemutvecklare och testledare m.fl.	9	0,6
Vårdbiträden	1	0,4
Lagerpersonal och transportledare m.fl.	4	0,4
Grovarbetare inom bygg och anläggning	5	0,4
Butikspersonal	3	0,4
Gjutare, svetsare och plåtslagare m.fl.	5	0,4
Inrikes födda		
IT-arkitekter, systemutvecklare och testledare m.fl.	9	0,6
Snickare, murare och anläggningsarbetare	7	0,5
Organisationsutvecklare, utredare och HR-specialister m.fl.	9	0,5
Ingenjörer och tekniker	8	0,3
Resesäljare, kundtjänstpersonal och receptionister m.fl.	2	0,3
Socialsekreterare och kuratorer m.fl.	6	0,3
Barnskötare och elevassistenter m.fl.	1	0,2
Försäkringsrådgivare, företagssäljare och inköpare m.fl.	8	0,2
Marknadsförare och informatörer m.fl.	9	0,2
Lagerpersonal och transportledare m.fl.	4	0,2
Födda i Afrika och Asien		
Skötare, vårdare och personliga assistenter m.fl.	2	1,1
Snabbmatspersonal, köks- och restaurangbiträden m.fl.	1	1,1
Barnskötare och elevassistenter m.fl.	1	1,0
Vårdbiträden	1	0,8
Lagerpersonal och transportledare m.fl.	4	0,7
Fordonsmekaniker och reparatörer m.fl.	5	0,5
IT-arkitekter, systemutvecklare och testledare m.fl.	9	0,5
Städare och hemservicepersonal m.fl.	1	0,4
Städledare och fastighetsskötare m.fl.	2	0,4
Kockar och kallskänkor	2	0,4

Anm. Analysen baseras på individer i åldern 20–64 år. Löne-decilgrupperna är baserad på medianlöner 2014 i tresiffrig SSYK. Jobb i löne-decilgrupp 1 har lägst medianlön och jobb i löne-decilgrupp 10 har högst medianlön. Kolumnen "Förändrad s.grad" visar med hur många procentenheter sysselsättningsgraden i yrket för den aktuella gruppen har förändrats mellan 2014 och 2019.

Källa: Konjunkturinstitutets egna bearbetningar av LISA-databasen.

4 Avslutande reflektioner

Denna specialstudie finner att sammansättningseffekter inte tycks ligga bakom utrikes föddas långsiktigt ökade sysselsättningsgrad 2006–2019, i alla fall inte i termer av sammansättningen av ålder, kön, utbildning, härkomst och vistelsetid i landet. Resultaten indikerar därför att ökningen sannolikt beror på att arbetsmarknadens funktionssätt långsiktigt har förändrats på ett sätt som ökat utrikes föddas sannolikhet för sysselsättning, snarare än att mer mekaniska demografiska sammansättningseffekter ligger bakom ökningen.

Även om sammansättningseffekterna inte förklarar den långsiktiga pre-pandemiska utvecklingen, kan de däremot delvis förklara den exceptionella utvecklingen sedan pandemin. Detta beror i huvudsak på att fler utrikes födda har relativt lång vistelsetid i landet efter pandemin (år 2023) jämfört med före (år 2019).

Resultaten pekar också mot att den kraftiga sysselsättningsökningen bland utrikes födda efter pandemin inte är extrem i förhållande till gruppens långsiktiga sysselsättningstrend, givet att sammansättningseffekter också beaktas. Detta beror på att den positiva sysselsättningstrenden innan pandemin blir mer positiv när effekten av sammansättningseffekter rensas bort medan ökningen efter pandemin i stället blir mindre positiv. Sammantaget medför det att storleken på den sammansättningsrensade ökningen efter pandemin blir mer i linje med den långsiktiga trend som finns redan innan pandemin.

En viktig fråga framöver är att försöka förstå vilka faktorer som i huvudsak ligger bakom den långsiktigt positiva sysselsättningstrenden bland utrikes födda. Som diskuterades i inledningen till denna specialstudie kan olika former av politiska reformer möjligtvis bidragit till utrikes föddas ökade sysselsättningsgrad. Det är även möjligt att ökad brist på arbetskraft kan ha sänkt trösklarna in på arbetsmarknaden för vissa grupper av utrikes födda. Till detta kan även läggas möjligheten att utrikes födda har fått tillgång till bättre nätverk, något som forskning har pekat på som en betydande faktor för gruppens möjlighet till sysselsättning.²⁶ Minskad diskriminering eller osäkerhet kring att anställa utrikes födda är en annan möjlig förklaring till den ökade sysselsättningsgraden.²⁷

Slutligen kan de senaste trettio årens tekniska utveckling ha bidragit till den ökade sysselsättningen genom att öka arbetsgivares relativa efterfrågan på enklare tjänstjobb. Detta då ökad robotisering och automatisering förefaller öka arbetsgivares efterfrågan på låg- och högbetalda jobb på bekostnad av jobb med mer genomsnittliga löner, så kallad jobbpolarisering.²⁸ Detta är också konsistent med resultaten i denna specialstudie som visar att utrikes föddas ökade sysselsättning främst kan förklaras av gruppens ökade sysselsättning i de lägst betalda jobben.

²⁶ Se till exempel Fredriksson och Åslund (2005) och Eliason m.fl. (2017).

²⁷ Se Carlsson och Rooth (2007) och Eriksson och Lagerström (2012) för resultat som stöder förekomsten av diskriminering i vissa företags rekryteringsprocess.

²⁸ Se till exempel Gustavsson (2019).

Referenser

Adermon, A. och M. Gustavsson (2015), "Job polarization and Task Biased Technological Change: Evidence from Sweden, 1975–2005", *Scandinavian Journal of Economics* 117, sid. 878–917.

Andersson, F och E. Wadensjö (2022a), "Covid-19 och den svenska arbetsmarknaden – ett registerperspektiv", *Ekonomisk Debatt* 50, sid. 7–22.

Andersson, F och E. Wadensjö (2022b), "Anställda i Sverige under 2021 – det andra året med covid-19", *Ekonomisk Debatt* 50, sid. 40–48.

Andersson Joonas, P., A. Wennemo Lanninger och M. Sundström (2017), "Etableringsreformens effekter på integrationen av nyanlända", *Arbetsmarknad & Arbetsliv* 23, sid. 27–45.

Bratu, C., L. Martén och L. Ottosson (2023), "Reform av introduktionsprogram ökade flyktingkvinnors sysselsättning", *Ekonomisk debatt* 51, sid. 25–33.

Carlsson, M. och D.-O. Rooth (2007), "Evidence of ethnic discrimination in the Swedish labor market using experimental data", *Labour Economics* 14, sid. 716–729.

Eliason, M., L. Hensvik, F. Kramarz och O. Nordström Skans (2017), "Informella kontaktnäts betydelse för arbetssökande och företag på den svenska arbetsmarknaden", IFAU Rapport 2017:11.

Engdahl, M. och L. Liljeberg (2022), "Svagare anknytning till arbetsmarknaden för flyktingar i Malmö än i Stockholm", IFAU Rapport 2022:15.

Eriksson, S. och J. Lagerström (2012), "Detecting discrimination in the hiring process: evidence from an Internet-based search channel", *Empirical Economics* 43, sid. 537–563.

Forslund, A. (2019), "Employment outcomes and policies in Sweden during recent decades", IFAU Working Paper 2019:15.

Forslund, A., L. Liljeberg och O. Åslund (2017), "Flykting – och anhöriginvandrades etablering på den svenska arbetsmarknaden", IFAU Rapport 2017:14.

Friedrich, B, L. Laun och C. Meghir (2023), "Arbetsinkomstutvecklingen för utrikes och inrikes födda i Sverige 1985–2016", IFAU Rapport 2023:17.

Fredriksson, P. och O. Åslund (2005), "Påverkas socialbidragsberoende av omgivningen?", IFAU Rapport 2005:3.

Gustavsson, M. (2019), "Jobbpolarisering på svensk arbetsmarknad", Bilaga till Långtidsutredningen 2019, SOU 2019:47.

Häkkinen Skans, I. (2019), "Utvecklingen på arbetsmarknaden enligt olika statistikkällor", *Ekonomisk kommentar* nr 6 2019, Sveriges Riksbank.

Häkkinen Skans, I. och P. Wasén (2023), ”Arbetskraften, sysselsättningen och förändringar i befolkningens sammansättning”, Ekonomisk kommentar nr 6 2023, Sveriges riksbank.

Jann, B. (2008), ”The Blinder-Oaxaca decomposition for linear regression models”, *Stata Journal* 8, sid. 453–479.

Konjunkturinstitutet (2018), *Lönebildningsrapporten 2018*, Konjunkturinstitutet.

Konjunkturinstitutet (2022), *Lönebildningsrapporten 2022*, Konjunkturinstitutet.

Laun, L., L. Liljeberg och O. Åslund (2020), ”Utrikes födda och välfärdssystemen”, IFAU Rapport 2020:15.

Laun, L. och M. Palme (2017), ”Vad förklarar de senaste 20 årens ökade arbetskraftsdeltagande bland äldre i Sverige?”, IFAU Rapport 2017:18.

Nordström Skans, O., S. Eriksson och L. Hensvik (2017), *Konjunkturrådets rapport 2017: Åtgärder för en inkluderande arbetsmarknad*, SNS Förlag, Stockholm.

Ruist, J. (2018), ”Tid för integration – en ESO-rapport om flyktingars bakgrund och arbetsmarknadsetablering”, Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi 2018:3.

SCB (2023), ”Sveriges framtida befolkning 2023–2070”, Demografiska rapporter 2023:2, Statistiska centralbyrån.

Öhman, B. (2011), ”Två kriser – en analys av den aktuella arbetsmarknaden”, i *Arbetskraftsundersökningarna (AKU) 50 år*, SCB 2011:3.

Bilaga 1: Data och sysselsättningsdefinitioner

LISA 2006–2019

Analysen baseras på mikrodata från SCB:s registerdatabas LISA. Databasen är på årsbasis och innehåller samtliga personer folkbokförda i Sverige som är minst 16 år gamla (fyller 16 under året). I analysen inkluderas personer i åldern 16–74 år, för att därigenom i möjligaste mån motsvara åldersspannet i det officiella sysselsättningsmättet från AKU (15–74 år).²⁹

LISA finns för tidigare år än 2006, men analysen börjar detta år av tre skäl: i) Sysselsättningsmättet från LISA kan jämföras med det officiella sysselsättningsmättet från AKU från och med detta år. ii) Det är tillräckligt lång tid efter 1990-talskrisens kraftiga sysselsättningsnedgång och efterföljande återhämtning in på 2000-talet för att denna dynamik sannolikt inte ska ha någon betydande påverkan på några resultat. iii) En allt för lång tidsperiod ökar risken för att sammansättningseffekter som inte kan observeras i data ger felaktiga slutsatser. Ett exempel är att skälen till invandring från olika delar av världen skiljer sig åt under 1990-talet (kriget i Jugoslavien) jämfört med under senare år (EU/EES-rörlighet).

När detta skrivs finns LISA-data fram till år 2021. För att inte ha ett slutår mitt i pandemin används 2019 som sista år. Perioden 2019–2023 analyseras med andra data (se nedan).

I denna specialstudie klassificeras en individ i LISA som sysselsatt år 2006 om dennes årsarbetsinkomst (löneinkomst plus inkomst från enskild näringsverksamhet) överstiger ett halvt prisbasbelopp under samma år, motsvarande 19 850 kronor. Gränsbeloppet för att räknas som sysselsatt under de resterande åren räknas fram genom att multiplicera 2006 års gränsbelopp med den genomsnittliga procentuella löneökningstakten i ekonomin från 2006 fram till respektive år; gränsbeloppet för det sista året, 2019, blir då 28 612 kronor. Denna metod används för att försöka erhålla ett gränsbelopp som i genomsnitt kräver ungefär lika många arbetade timmar varje år för att räknas som sysselsatt.

Den övergripande utvecklingen av sysselsättningsgraden för både inrikes och utrikes födda baserat på LISA-definitionen blir densamma som måttet från AKU. Det visas i diagram 9 som jämför AKU:s sysselsättningsgrad för inrikes och utrikes födda i åldern 15–74 med motsvarande serier från LISA för personer i åldern 16–74. Den största skillnaden i utveckling är att utrikes föddas sysselsättningsgrad i LISA efter 2017 ökar mer än i AKU. Detta har dock ingen avgörande betydelse för den aktuella analysen, i och med att den övergripande trenden i AKU och LISA ändå är densamma. Korrelationen mellan AKU- och LISA-serierna är också hög, med ett värde på 0,97 för utrikes födda och 0,99 för inrikes födda.

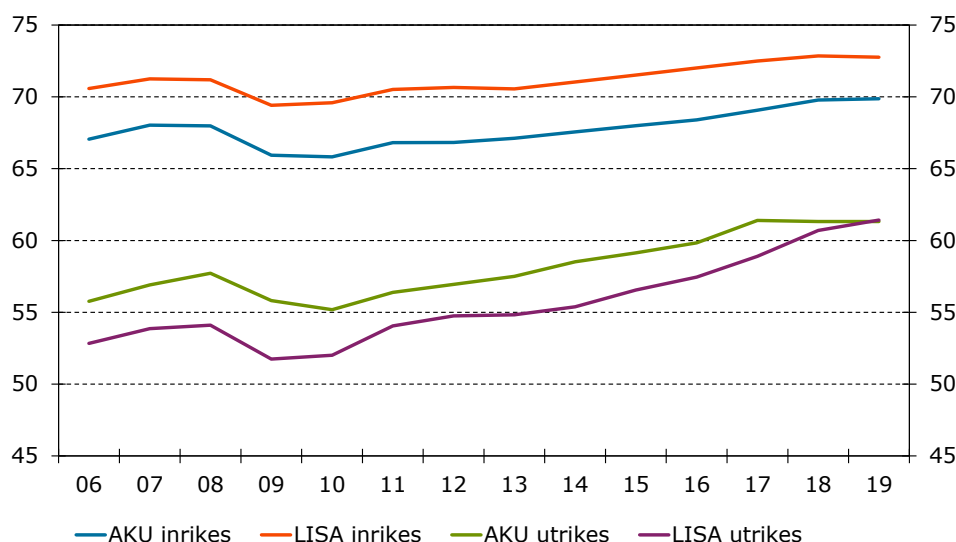
För personer födda i Afrika eller Asien finns större skillnader mellan AKU- och LISAmåttet (se diagram 10). Här börjar även AKU-serien först 2008. Båda serierna har en tydlig positiv trend från 2010. AKU-serien har dock en kraftigare nedgång mellan

²⁹ Nyare årgångar av LISA innehåller också 15-åringar. För att få konsistenta åldersintervall i analysen sätts dock 16 år som minimiålder varje år.

2008 och 2010, vilket gör att AKU-värdet 2019 är ungefär detsamma som startvärdet 2008. Sannolikt beror dessa skillnader på den betydligt större osäkerhet och felmarginal som finns i AKU. LISA innehåller alla folkbokförda personer i Sverige. AKU är däremot en urvalsundersökning om i nuläget cirka 17 000 personer per månad vilket innebär att ett högst begränsat antal personer födda i Afrika/Asien per automatik ingår i undersökningen. Till det tillkommer att bortfallet av utrikes födda i AKU är betydligt större än bortfallet för inrikes födda och att detta bortfall har ökat över tid. År 2019 var bortfallet i AKU bland utrikes födda över 50 procent (Häkkinen Skans, 2019). Det kan dock inte uteslutas att skillnaderna även beror på skillnaden i sysselsättningsdefinition i AKU och LISA, men det framstår som mindre sannolikt eftersom det då kan förväntas att skillnaderna mellan AKU och LISA även skulle finnas för grupperna inrikes respektive utrikes födda i diagram 9, vilket de inte gör.

Diagram 9 Sysselsättningsgrad för inrikes och utrikes födda baserat på AKU och LISA

Procent

Anm. Sysselsättningsgrader från LISA baseras på åldern 16–74 år. Motsvarande för AKU är 15–74 år.

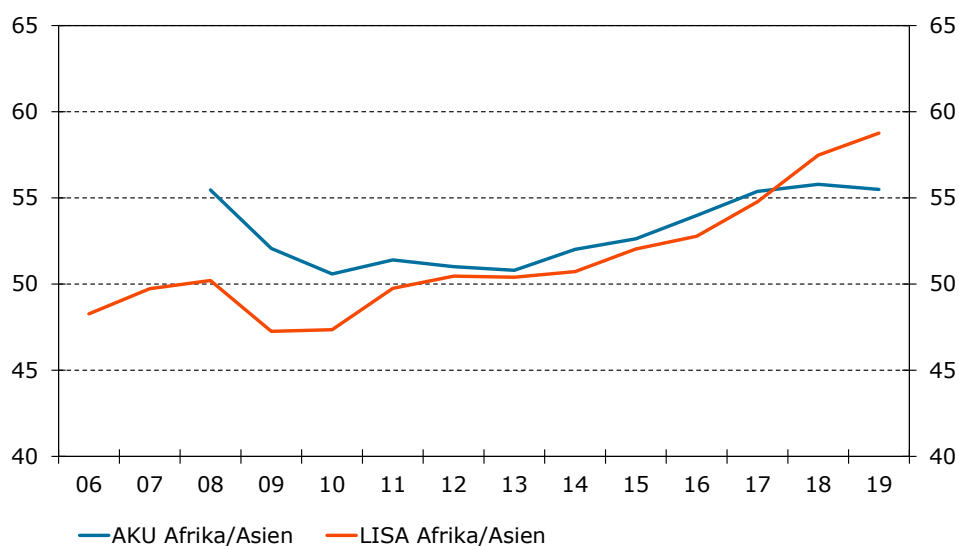
Källor: Konjunkturinstitutets egna bearbetningar av LISA-databasen samt SCB (AKU).

Diagram 11 visar att den övergripande positiva trenden för utrikes föddas sysselsättningsgrad baserat på LISA inte är känsligt för högre gränsvärden för att räknas som sysselsatt. Motsvarande slutsatser gäller för personer födda i Afrika eller Asien (diagram 12) samt för inrikes födda (tillgänglig på förfrågan). I diagrammen är åldern satt till 20–64 år. Detta snävare åldersintervall har valts eftersom det generellt inte är rimligt att förvänta sig att personer runt åldrarna 16 år eller 74 år ska komma upp i en årsarbetsinkomst motsvarande tre uppräknade prisbasbelopp (cirka 172 000 kronor år 2019).

Som visas i tabell 1 saknas utbildningsinformation för cirka 10 procent av de utrikes födda individerna. Det beror på att information om individens utbildningsnivå saknas i SCB:s utbildningsregister. Hur dessa individer behandlas i analysen redogörs för i bilaga 2 nedan.

Diagram 10 Sysselsättningsgrad för personer födda i Afrika eller Asien baserat på AKU och LISA

Procent

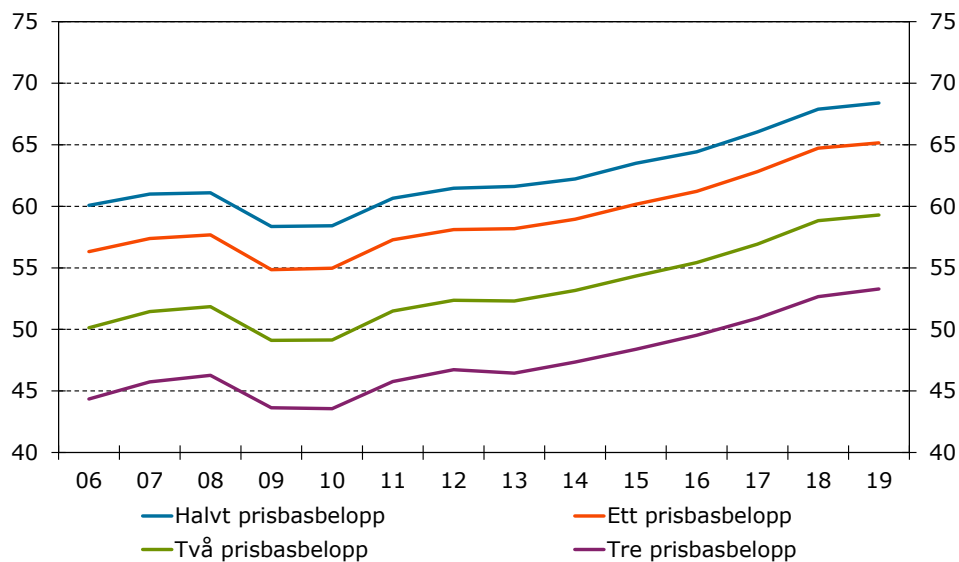

Anm. Sysselsättningsgraden från LISA baseras på åldern 16–74 år. Motsvarande för AKU är 15–74 år.

Källor: Konjunkturinstitutets egna bearbetningar av LISA-databasen samt SCB (AKU).

Diagram 11 Andel av utrikes födda med årsarbetsinkomster över olika gränsvärden, ålder 20–64.

Procent

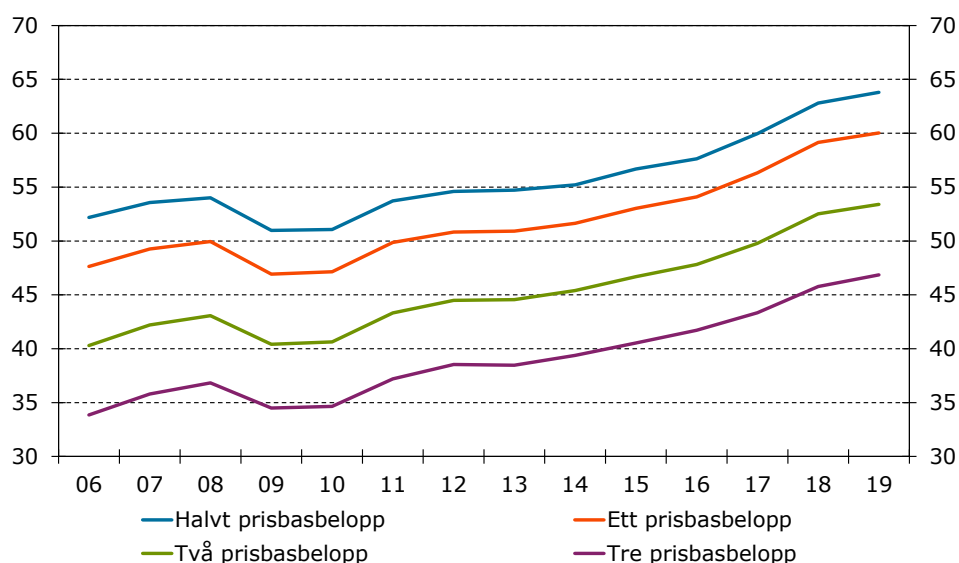

Anm. Prisbasbeloppen utgår från värdet år 2006 och är sedan för varje år uppräknade med den genomsnittliga löneökningstakten i ekonomin. För år 2019 ger det gränsvärden på 28 612 kronor, 57 224 kronor, 114 448 kronor och 171 672 kronor för ett halvt, ett, två respektive tre prisbasbelopp.

Källa: Konjunkturinstitutets egna bearbetningar av LISA-databasen.

Diagram 12 Andel av personer födda i Afrika eller Asien med årsarbetsinkomster över olika gränsvärden, ålder 20–64.

Procent

Anm. Prisbasbeloppen utgår från värdet år 2006 och är sedan för varje år uppräknade med den genomsnittliga löneökningstakten i ekonomin. För år 2019 ger det gränsvärden på 28 612 kronor, 57 224 kronor, 114 448 kronor och 171 672 kronor för ett halvt, ett, två respektive tre prisbasbelopp.

Källa: Konjunkturinstitutets egna bearbetningar av LISA-databasen.

ANALYSFLÖDESDATABASEN 2019–2023

Databasen innehåller ett slumpmässigt panelurval motsvarande 1/15 av den folkbokförda befolkningen i åldern 16–80 år. Rampopulationen är registret över totalbefolkningen, från vilket bland annat demografiska bakgrundsvariabler för samma månad hämtas. Urvalet är även detsamma som i STAR-urvalet i FASIT. Sedan 2019 innehåller databasen månadsuppgifter på individernas löneinkomster från Skatteverket, så kallade AGI:er.

I denna kommentar klassificeras en individ i Analysflödesdatabasen (AFDB) som sysselsatt en viss månad om denne har en positiv löneinkomst samma månad. Till skillnad från LISA saknar databasen uppgifter om inkomster från enskild näringsverksamhet. Detta förväntas dock inte påverka slutsatserna. Analyser baserade på LISA där inkomst från enskild näringsverksamhet exkluderas ger närmast identiska resultat och exakt samma slutsatser som när de inkluderas. Skillnaden är att sysselsättningsgraden blir marginellt lägre när inkomst från enskild näringsverksamhet exkluderas.

AFDB innehåller också uppgifter om utrikes föddas skäl för bosättning i Sverige. I analysen används denna genom att klassera individer som flyktingar/flyktinganhöriga eller som ”övriga” (annat skäl). Dock saknas uppgift om skäl för bosättning för 1/3 av de utrikes födda. Nästan alla dessa är dock från Europa. Denna specialstudie klassificerar därför samtliga från Europa där uppgifter saknas som ”övriga”. För personer från Afrika eller Asien saknas uppgift för 7 procent av urvalet. Då 70 procent av de från Afrika eller Asien med uppgift om skäl för bosättning är klassificerade som flykting/flyktinganhörig klassificeras även de 7 procent som saknar uppgift som flykting/flyktinganhörig. För personer från Sydamerika, vilka utgör 4 procent av de utrikes födda under den aktuella perioden, saknas uppgifter för 1/3 av individerna. Då uppgifter framför allt saknas för personer med korta vistelsetider och det inte har varit

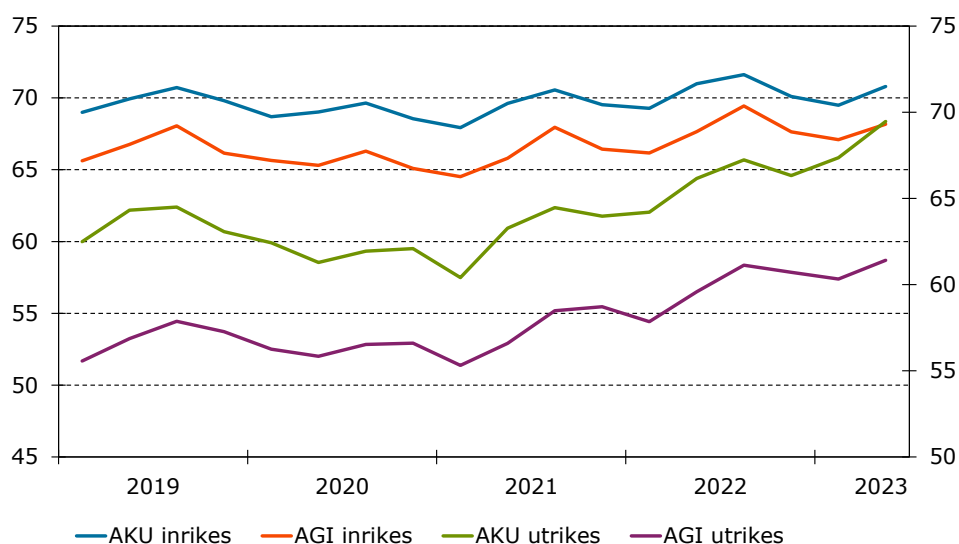
någon påtaglig flyktinginvandring från regionen under 2000-talet, klassificeras här personer från Sydamerika med saknade uppgifter som ”övriga”.

Den övergripande utvecklingen av sysselsättningsgraden för både inrikes och utrikes födda baserat på AFDB-definitionen blir densamma som i det officiella måttet från AKU. Det visas i diagram 13 som jämför AKU:s sysselsättningsgrad på kvartalsbasis för inrikes och utrikes födda i åldern 15–74 med motsvarande serier från AFDB för personer i åldern 16–74. Korrelationen mellan serierna är även här hög, med 0,95 för såväl utrikes som inrikes födda.

För personer födda i Afrika eller Asien är skillnaderna mellan AKU och AFDB något större, precis som i fallet med LISA ovan. Den övergripande utvecklingen mellan 2019 och 2023 är dock densamma. Detta visas i diagram 14. Precis som är fallet i LISA kan skillnaderna sannolikt tillskrivas den större felmarginal som finns i AKU för personer födda i Afrika eller Asien (se ovan).

Diagram 13 Sysselsättningsgrad 2019Q1–2023Q2 för inrikes och utrikes födda baserat på AKU och AGI

Procent, kvartalsdata

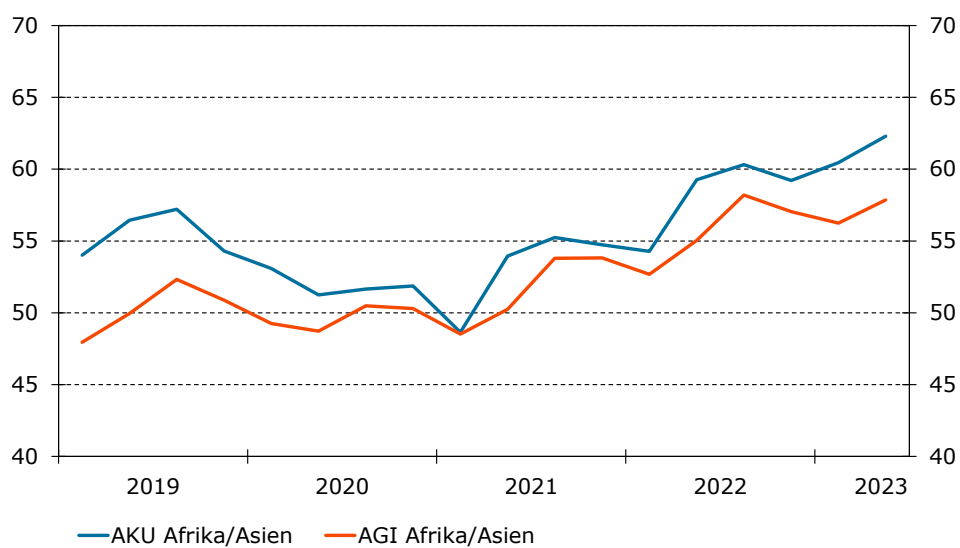

Anm. Sysselsättningsgraden från AGI baseras på åldern 16–74 år. Motsvarande för AKU är 15–74 år.

Källor: Konjunkturinstitutets egna bearbetningar av Analysflödesdatabasen samt SCB (AKU).

Diagram 14 Sysselsättningsgrad 2019Q1–2023Q2 för personer födda i Afrika eller Asien baserat på AKU och AGI

Procent, kvartalsdata

Anm. Sysselsättningsgraden från AGI baseras på åldern 16–74 år. Motsvarande för AKU är 15–74 år.

Källor: Konjunkturinstitutets egna bearbetningar av Analysflödesdatabasen samt SCB (AKU).

Bilaga 2: Metod och detaljerade resultat

SHIFT-SHARE-ANALYS

Enkelt exempel på shift-share analys

För att exemplifiera metoden, låt oss dela in samtliga utrikes födda i två grupper som vi kallar för hög- respektive lågutbildade. Det totala antalet sysselsatta bland utrikes födda (U) år t kan då skrivas som

$$(1) \quad \text{antal_syss}_t^U = SG_t^{UH} \cdot \text{antal}_t^{UH} + SG_t^{UL} \cdot \text{antal}_t^{UL}$$

där SG_t^{UH} är sysselsättningsgraden för högutbildade utrikes födda (ett tal mellan noll och ett) år t och antal_t^{UH} är antalet högutbildade utrikes födda i Sverige år t . Motsvarande notation gäller för lågutbildade (index L).

Om båda sidor av (1) divideras med antalet utrikesfödda i Sverige år t erhålls

$$(2) \quad SG_t^U = SG_t^{UH} \cdot \text{andel}_t^{UH} + SG_t^{UL} \cdot \text{andel}_t^{UL}$$

Där SG_t^U är sysselsättningsgraden för samtliga utrikes födda och andel_t^{UH} och andel_t^{UL} är hur stor andel av de utrikesfödda som är högutbildade respektive lågutbildade (andelarna summerar till ett).

Uttrycket i (2) visar att en ökad sysselsättningsgrad bland utrikes födda mellan två år kan bero på ökad sysselsättningsgrad bland hög- och/eller lågutbildade såväl som på en förändrad utbildningssammansättning bland utrikes födda. Mer specifikt, under det rimliga antagandet att $SG_t^{UH} > SG_t^{UL}$, kommer en ökad andel högutbildade medföra ökad total sysselsättningsgrad för utrikesfödda, allt annat lika.

Med ekvation (2) kan vi dekomponera utrikes föddas förändrade sysselsättningsgrad över tid i två komponenter: en som beror på förändrade sysselsättningsgrad för de två grupperna och en som beror på förändrad utbildningssammansättning bland utrikes födda. Det görs genom att hålla respektive grupps sysselsättningsgrad konstant, utifrån ett valt basår, och sedan enbart låta utbildningsandelarna variera över tid i enlighet med faktiska data. Den predikterade förändringen i utrikes föddas totala sysselsättningsgrad som då erhålls tillskrivs sammansättningseffekter. Genom att jämföra denna prediktion med den faktiska utvecklingen kan den relativa betydelsen av sammansättningseffekter mellan grupper jämföras med betydelsen av förändrade sysselsättningsgrader inom grupper.

Shift-share med detaljerade demografiska grupper

En uppenbar svaghet med en analys baserad på (2) är att den missar flera faktorer som spelar roll för utrikes föddas sysselsättningsgrad. Förutom utbildning är ursprungsregion, ålder, vistelsetid i Sverige och kön uppenbara sådana faktorer. Det gör att sysselsättningsgraden bland högutbildade utrikes födda beror på hur sammansättningen med avseende på dessa andra faktorer ser ut inom gruppen. Som exempel kommer ålderssammansättningen bland de högutbildade att spela roll – en ökad andel som när pensionsålder kommer ge en lägre sysselsättningsgrad. Basårets sysselsättningsgrad för

högutbildade, som används i prediktionen, är därför endast helt giltig om vi tror att sammansättningen av de andra faktorerna är konstant bland högutbildade över tid.

I analysen för 2006–2019 bildas därför unika årsgrupper baserat på individernas kombination av sex kategorier för vistelsetid i Sverige, tre för utbildningsnivå, fem för ålder, fyra för födelseregion samt kön, enligt indelningen i tabell 1. Som exempel, alla individer som år 2006 har varit i Sverige i 0–2 år, saknar gymnasieutbildning, är 16–19 år gamla, är födda i Europa/Nordamerika/Oceanien och är kvinnor, tillhör en unik demografisk årsgrupp. Personer som 2006 har varit i Sverige i 3–5 år, men i övrigt har samma bakgrundsvariabler som i föregående exempel, tillhör en annan unik demografisk grupp. Och så vidare för alla möjliga kombinationer av variablerna i tabell 1 och alla möjliga år. Det ger 720 unika demografiska grupper/kombinationer varje år. 56 av dessa är dock tomma då de innehåller omöjliga kombinationer av variabler, som till exempel grupper som innehåller minst 20 års vistelsetid i landet för 16–19 åringar. I nästa steg beräknas sysselsättningsgraden 2006 inom varje unik demografisk grupp. Vi håller sedan denna sysselsättningsgrad konstant och predikterar hur sysselsättningsgraden hade förändrats efter 2006 om enbart andelen personer i de olika grupperna hade förändrats över tid. Det ger en uppdelning av den ökade sysselsättningsgraden i två delar: en som förklaras av den förändrade sammansättningen av demografiska grupper (förändrad sammansättning *mellan* grupper) och en som beror på förändrade sysselsättningsgrader *inom* grupper. Den senare delen kan tolkas som att den del som drivs av att arbetsmarknadens funktionssätt har förändrats.

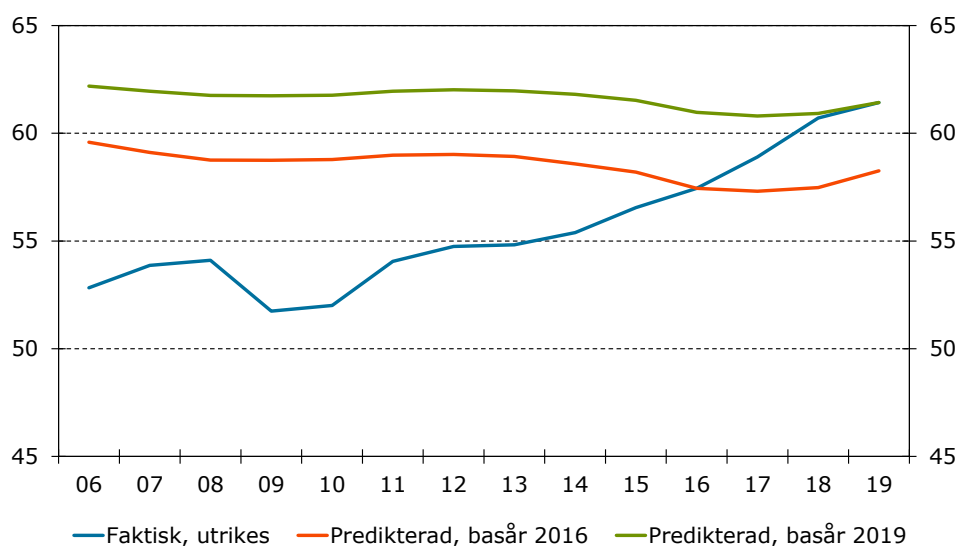
Då det 2006 är över en miljon utrikesfödda i urvalet och över 1,7 miljoner 2019 (se tabell 1), innehåller grupperna gott och väl tillräckligt många individer för att ge meningsfulla estimat av sysselsättningsgrader för approximativt alla individer. År 2006 tillhör 99 procent av alla individer en detaljerad demografisk grupp som innehåller minst 139 personer och 90 procent tillhör en grupp som innehåller minst 841 personer. År 2019 är grupperna större, då 99 procent av alla individer tillhör en grupp med minst 216 personer och 90 procent tillhör en grupp med minst 1 410 personer.

För perioden 2019–2023 görs motsvarande analys baserat på Analysflödesdatabasen. Där används ytterligare en bakgrundsvariabel i indelningen i grupper, i form av grund för bosättning med de två kategorierna flykting/flyktinganhörig respektive övriga skäl. Det fördubblar antalet möjliga kombinationer/grupper till 1 480, varav 1 157 innehåller individer. Till följd av fler grupper och mindre urvalsstorlek finns färre personer i grupperna jämfört med analysen för 2006–2019. Första kvartalet 2019 tillhör dock 90 procent av individerna en grupp som innehåller minst 174 personer och 75 procent tillhör en grupp med minst 534 personer.

Resultaten från analysen skulle kunna bero på valet av basår. För perioden 2006–2019 har därför analysen även utförts med 2016 (flyktingvågen) respektive 2019 (sista året) som basår. Detta ger dock väldigt snarlika resultat och ändrar inga slutsatser; dessa resultat för utrikes födda visas i diagram 15. För perioden 2019–2023 framstår däremot 2019 som det enda rimliga basåret. Ett alternativ skulle vara 2023, men då saknas de två sista kvartalen i data vilket omöjliggör prediktioner för de två sista kvartalen för tidigare år. Detta då serierna inte är tillräckligt långa för att göra en korrekt säsongrensning. Andra år som basår kommer däremot att innehålla något kvartal som är påverkat av pandemin och införda restriktioner, vilket inte utgör en rimlig bas för analysen.

Diagram 15 Alternativa basår för predikerad sysselsättningsgrad 2006–2019 för utrikes födda samt faktisk sysselsättningsgrad, ålder 16–75 år

Procentenheter

Anm. Predikerade sysselsättningsgrader bygger på shift-share-analys med 2016 respektive 2019 som basår.

Källa: Konjunkturinstitutets egna bearbetningar av LISA-databasen.

I analyserna används tre utbildningskategorier i stället för de fyra som ingår i tabell 1, genom att kategorierna ”ej gymnasium” och ”uppgift saknas” (uppgift saknas i utbildningsregistret) slås ihop till en kategori. Detta motiveras av att sannolikheten för sysselsättning hos en individ med ”uppgift saknas” är lägre eller densamma som för en individ som har ”ej gymnasium” när kontroller införs för effekten av övriga variabler i tabell 1. Det vill säga, baserat på en estimerad linjär sannolikhetsmodell för sysselsättning där samtliga variabler i tabell 1 ingår, visar resultaten att sannolikheten för sysselsättning 2006 är 3,5 procentenheter lägre för ”uppgift saknas” än för ”ej gymnasium”, medan ingen statistisk signifikant skillnad finns 2019 (resultat är tillgängliga på förfrågan). Det indikerar att individer med ”uppgift saknas” bäst approximeras som ”ej gymnasium” – i alla fall för syftet med denna analys.

Som känslighetsanalys har även shift-share-analysen utförts med ”uppgift saknas” som en egen kategori. För 2006–2019 ger detta närmast identiska estimat som i huvudanalysen. För perioden 2019–2023 erhålls likvärdiga estimat som i huvudanalysen och inga slutsatser ändras. Denna metod medför dock att antalet demografiska grupper blir fler och därmed att antalet personer i varje grupp blir lägre, vilket i sin tur ger mer osäkra estimat av basårets sysselsättningsgrader. Som en ytterligare känslighetsanalys har även analyserna gjorts utan att ta med någon utbildningsinformation alls. Detta ger något mer negativa sammansättningseffekter 2006–2019, men ändrar inga slutsatser. För 2019–23 hamnar estimaten ungefär i mitten av de två alternativa estimaten i tabell 2.

Som redogörs för i huvudtexten saknas även information om utbildningsnivå för samtliga utrikes födda i Analysflödesdatabasen med noll års vistelsetid i Sverige 2022 och för personer med noll eller ett års vistelsetid 2023. Detta beror på att de senaste uppgifterna om utbildningsnivå finns för 2021, i form av 2021 års utbildningsregister. Personer som invandrat efter 2021 saknas således helt i utbildningsregistret.

Som även redogörs för i huvudtexten görs två olika antagen om utbildningsnivå för nyanlända 2022 och 2023. I den ena sätts deras utbildningsnivå till den lägsta möjliga i analysen, ”ej gymnasium”. I den andra sätts utbildningsnivån till det högsta möjliga, ”eftergymnasial”. Detta ger två estimat som är över- respektive underskattningar av det sanna/korrekt estimatet. Genom detta erhålls ett intervall som innehåller det korrekta estimatet – det estimat som hade erhållits om det hade funnits information om utbildningsnivå. Som anges ovan är dock inte slutsatserna känsliga för huruvida utbildning överhuvudtaget ingår i analysen.

Även om den shift-share-analys som används bygger på detaljerade demografiska grupper, går det naturligtvis inte helt att utesluta att tillgång till och inkludering av ytterligare individinformation skulle kunna påverka resultaten. Detta är dock inget unikt för just denna studie, utan gäller generellt alla empiriska studier som försöker kontrollera för effekter av demografiska variabler.

En faktor där mer information skulle kunna ha en påverkan är födelseland. I analysen används födelseregion. Det kan dock finnas skillnader i ej observerbart humankapital mellan länder inom samma region. Att ta med födelseland är dock inte tekniskt möjligt, då det skulle bli för många demografiska grupper för att kunna genomföra en meningsfull shift-share. Information om födelseland saknas även i de data som är tillgängliga för denna studie.

En ytterligare faktor är att data saknar information om individernas skäl för uppehållstillstånd 2006–2019 (dock ej för perioden 2019–2023, se ovan). Det går dock att dra vissa slutsatser kring hur detta eventuellt påverkar estimaten baserat på information i Engdahl och Liljeberg (2022). De har tillgång till individdata med detaljerade skäl för första uppehållstillstånd 2000–2018. De visar att den kraftigt ökade invandringen som sker efter 2010 drivs av ökad flyktinginvandring; se även Nordström-Skans m.fl. (2017). Andelen flyktingar och flyktinganhöriga ökar succesivt från ca 20 procent av den totala invandringen 2006–2010 till en topp på ca 50 procent i samband med flyktingvågen 2015/16. Arbetskraftsinvandring utgör däremot en högst begränsad andel av de som invandrat till Sverige under den studerade perioden. Det sker en viss ökning av arbetskraftsinvandringen 2008 i samband med arbetskraftsinvandringsreformen samma år. Antalet invandrade personer med arbetstillstånd ligger sedan dock approximativt konstant och bidrar inte till den kraftiga ökningen i invandring som sker efter 2010. Enligt Engdahl och Liljeberg (2022) står flyktinggruppen även ut som den grupp som är minst benägen att utvandra från Sverige. De grupper som i högst utsträckning lämnar Sverige är däremot studerande och arbetskraftsinvandrare.

Sammantaget indikerar informationen i Engdahl och Liljeberg (2022) att avsaknaden av information om skäl för uppehållstillstånd kan innebära att den negativa sammansättningseffekt på sysselsättningsgraden efter 2010 egentligen är mer negativ än vad som framkommer i analysen. Detta då andelen flyktingar systematiskt har ökat på bekostnad av arbetskraftsinvandrare. Å andra sidan bidrar inte information om skäl för uppehållstillstånd till att förändra resultaten för 2019–2023 (se nedan), vilket indikerar att denna variabels eventuella påverkan på resultaten inte heller ska överskattas. Det faktum att andra basår för analysen ger samma slutsatser är också en indikation på att avsaknad av skäl för uppehållstillstånd inte har någon avgörande påverkan på slutsatserna. Om sammansättningen mellan grupper, till exempel uppdelat på vistelsetid, med avseende på andelen arbetskraftsinvandrare hade förändrats påtagligt mellan 2006

och 2019, skulle 2019 som basår sannolikt leda till andra typer av resultat jämfört med 2006 som basår. Så är dock inte fallet.

En ytterligare faktor som är viktig för utrikes föddas sannolikhet för sysselsättning är ålder vid invandring.³⁰ I analysen i denna specialstudie kontrolleras dock indirekt för detta genom att både ålder och vistelsetid i landet ingår, vilket tillsammans ger ålder vid invandring. I och med att ålder och vistelsetid ingår i form av olika intervall blir denna indirekta kontroll också i form av intervall. Detta är dock nödvändigt för att inte antalet demografiska grupper ska bli för många. Av samma skäl är det inte heller möjligt att direkt ta med ålder vid invandring som en egen variabel när även ålder och vistelsetid ingår.

BLINDER-OAXACA-DEKOMPONERING

För perioden 2006–2009 används år 2006 respektive 2019 för att estimeras följande linjära sannolikhetsmodell

$$(3) \quad \text{Syss}_{it} = \alpha_t + \beta'_t X_{it} + \varepsilon_{it}$$

där Syss_{it} är en dummyvariabel som antar värdet ett om individen är sysselsatt år t , X_{it} är en vektor som innehåller dummyvariabler för individens vistelsetid, utbildning, ålder, födelseregion och kön enligt uppdelningen i tabell 1. Slutligen är ε_{it} en fel-term/residual.

Baserat på estimat av (3) kan det visas att förändringen i utrikesföddas totala sysselsättningsgrad mellan 2019 och 2006 kan delas upp i en sammansättningsdel och en oförklarad del, enligt

$$(4) \quad \begin{aligned} & \text{Sysselsättningsgrad}_{19} - \text{Sysselsättningsgrad}_{06} \\ &= \underbrace{\beta'_{06}(\bar{X}_{19} - \bar{X}_{06})}_{\Delta \text{Sammansättning}} + \underbrace{\bar{X}'_{19}(\beta_{19} - \beta_{06}) + (\alpha_{19} - \alpha_{06})}_{\text{oförklarad del}} \end{aligned}$$

där $\beta'_{06}(\bar{X}_{19} - \bar{X}_{06})$ anger hur stor del av den förändrade sysselsättningsgraden som förklaras av förändrad sammansättning, givet att vi håller gruppernas sysselsättningsgrad konstant på 2006 års nivå. Detta benämns vanligtvis den ”förklarade delen” i dekomponeringen och motsvarar närmast av sammansättningseffekten i shift-share prediktionen. Termen $\bar{X}'_{19}(\beta_{19} - \beta_{06})$ anger hur stor del av förändringen som härrör från förändrade relativa sysselsättningsgrader för de olika kategorierna för varje variabel i tabell 1 (förändrad ”avkastning” på ytterligare år av vistelsetid, till exempel), givet att vi håller sammansättningen konstant på 2019 års nivå. Slutligen fångar $(\alpha_{19} - \alpha_{06})$ den allmänna/genomsnittliga ökningen i sysselsättningsgrad mellan 2006 och 2019 som är gemensam för samtliga utrikes födda oavsett individkaraktäristiska. De två sista komponenterna benämns ofta som den ”oförklarade komponenten”. För en detaljerad beskrivning och diskussion av den Blinder-Oaxaca dekomponering som används här, se Jann (2008).

Notera att (3) är mer restriktiv än shift-share prediktionen. Dekomponeringen från (4) ska därför främst ses som en indikation på vilka variabler i tabell 1 som står för

³⁰ Se till exempel Engdahl och Liljeberg (2022)

merparten av en sammansättningseffekterna och i vilken riktning, snarare än några mer exakta estimat av storleken på effekten. Som exempel, i (3) antas att de relativa vistelsetidseffekterna – hur mycket sannolikheten för att vara sysselsatt ökar med tid i landet – är desamma oavsett individernas värden på övriga variabler i tabell 1. Däremot tillåts nivån på vistelsetidseffekterna – hur hög sannolikheten för sysselsättning är vid en viss given vistelsetid – variera med avseende på individens värden på övriga variabler tabell 1. I shift-share prediktionen tillåts däremot både de relativa vistelsetidseffekterna och nivån på vistelsetidseffekten variera helt fritt med avseende på övriga bakgrundsfaktorer. Å andra sidan är det just den enklare specifikationen i (3) – att det inte ingår några så kallade interaktioner mellan variablerna – som tillåter oss att erhålla tolkningsbara estimat för de olika enskilda variablernas betydelse.

De resulterande estimaten för utrikes födda och personer födda i Afrika eller Asien för perioden 2006–2019 återfinns i tabell 4. För båda dessa ligger den totala sammansättningseffekten i närheten av det som erhålls från shift-share, vilket indikerar att Blinder-Oaxaca dekomponeringen här, trots hårdare antaganden, väl fångar den totala sammansättningseffekten. För utrikes födda erhålls en sammansättningseffekt på -2,1 procentenheter från shift-share, medan motsvarande från Blinder-Oaxaca är -2,2 procentenheter (-0,0220 i tabellen). För födda i Afrika/Asien är motsvarande siffror -2,2 (shift-share) respektive -2,7 (Blinder-Oaxaca).

Enligt estimaten för utrikes födda har en förändrad regionsammansättning bidragit till att minska sysselsättningsgraden med 1,58 procentenheter (-0,0158 i tabellen). Under den studerade perioden har andelen från Afrika/Asien ökat på bekostnad av andra regioner, vilket återspeglas av dessa estimat. Även vistelsetider har bidragit negativt. Detta drivs framför allt av att flyktningvägen 2015/16 medför att en stor andel av de utrikes födda har korta vistelsetider 2019. Förändrad utbildnings- och ålderssammansättning har däremot haft en svagt positiv effekt på sysselsättningsgraden. Effekten från förändrad könsammansättning är däremot försumbar.

För personer födda i Afrika eller Asien är resultaten i tabell 4 snarlika de för hela gruppen utrikes födda. En skillnad är dock att ålderssammansättningen bidragit negativt för personer födda i Afrika/Asien.

Även den oförklarade komponenten i (3) går att dekomponera. I den oförklarade delen står konstanten/årseffekten för hela uppgången. Det återspeglar att sysselsättningsgraden har ökat brett över samtliga ingående variabler, i enlighet med vad som framkommer i tabell 2. Dessa resultat är tillgängliga på förfrågan.

För perioden 2019–2023 och Analysflödesdatabasen redovisar tabell 5 motsvarande estimat för skillnader i sysselsättningsgrad mellan 2019q1 och 2023q1 (estimat baserat på jämförelse av 2019q2 och 2023q2 ger samma slutsatser). För varje grupp redovisas två uppsättningar estimat, en där de med saknad utbildningsinformation 2023 kategoriseras som ”ej gymnasium” (alt1) och en där de kategoriseras som ”eftergymnasial” (alt2); se vidare huvudtexten. Bidraget från de olika variablerna till sammansättningseffekterna kommer dock, med undantag för utbildningsvariabeln, att vara identiskt i båda dessa estimat. Det beror på att sammansättningseffekterna viktas med estimerade beta-värden från 2019, vilka inte påverkas av variablernas värden under efterföljande år; se ekvation (3) och (4) ovan.

För båda grupperna är storleken på den positiva totala sammansättningseffekten sammantaget i linje med vad som erhålls från shift-share. Estimatet för de detaljerade sammansättningseffekterna är vidare kvalitativt likvärdiga för utrikes födda och personer födda i Afrika eller Asien. För båda grupper står vistelsetidseffekter för huvuddelen av den positiva sammansättningseffekten. Detta återspeglar i hög grad att personer från flyktingvågen 2015/16 har varit längre tid i Sverige 2023 än vad som var fallet 2019, vilket innebär ökad sannolikheten för sysselsättning. För personer födda i Afrika eller Asien är storleken på estimatet betydande, med en positiv effekt på 3,8 procentenheter. Det kan vidare noteras att skäl för bosättning vare sig är statistiskt eller ekonomiskt signifikant. Som känslighetsanalys, i och med att variabeln saknas för perioden 2006–2019 (se ovan) har både shift-share- och Blinder-Oaxaca-analysen även gjorts utan denna variabel. Detta alternativ har dock försumbara effekter på resultaten och påverkar inga slutsatser.

Slutligen, liksom för perioden 2006–2019 står årseffekter/konstanten i (3) för den stora delen av den oförklarade uppgången i sysselsättningsgraden mellan 2019 och 2023. Det visar på en bred uppgång i sysselsättningsgraden, snarare än att sysselsättningen enbart ökat för vissa kategorier inom en enskild variabel som ingår i (3). Resultat är tillgängliga på förfrågan.

Tabell 4 Blinder-Oaxaca dekomponering av förändrad sysselsättningsgrad (mätt som andel, 0–1) 2006–2019 för utrikes födda respektive födda i Afrika eller Asien (standardfel i parenteser)

Totala förändringar	Utrikes födda	Födda i Afrika/Asien
Sysselsättningsgrad 2019	0.6142**	0.5876**
	(0.0004)	(0.0005)
Sysselsättningsgrad 2006	0.5283**	0.4827**
	(0.0005)	(0.0008)
Skillnad 2019-2006	0.0860**	0.1049**
	(0.0006)	(0.0010)
Varav:		
Sammansättningseffekter	-0.0220**	-0.0268**
	(0.0004)	(0.0005)
Oförklarad del	0.1080**	0.1317**
	(0.0006)	(0.0009)
Detaljerade sammansättningseffekter		
Regionsammansättning	-0.0158**	-
	(0.0002)	
Ålderssammansättning	0.0070**	-0.0147**
	(0.0002)	(0.0003)
Utbildningssammansättning	0.0090**	0.0051**
	(0.0001)	(0.0002)
Vistelsetidseffekter	-0.0233**	-0.0182**
	(0.0002)	(0.0004)
Könsammansättning	0.0011**	0.0011**
	(0.0000)	(0.0001)

Anm. * p<0,05 ** p<0,01

Källa: Konjunkturinstitutets egna bearbetningar av LISA-databasen.

Tabell 5 Blinder-Oaxaca dekomponering av förändrad sysselsättningsgrad (mätt som andel, 0–1) 2019Q1–2023Q1 för utrikes födda respektive födda i Afrika eller Asien (standardfel i parenteser)

Totala förändringar	Utrikes födda alt1	Utrikes födda alt2	Afrika/Asien alt1	Afrika/Asien alt2
Sysselsättningsgrad 2023Q1	0.5739** (0.0008)	0.5739** (0.0008)	0.5625** (0.0019)	0.5625** (0.0019)
Sysselsättningsgrad 2019Q1	0.5168** (0.0008)	0.5168** (0.0008)	0.4795** (0.0020)	0.4795** (0.0020)
Skiltnad 2023Q1-2019Q1	0.0570** (0.0012)	0.0570** (0.0012)	0.0830** (0.0021)	0.0830** (0.0021)
Varav:				
Sammansättningseffekter	0.0100** (0.0006)	0.0262** (0.0005)	0.0309** (0.0011)	0.0455** (0.0011)
Oförklarad del	0.0470** (0.0011)	0.0308** (0.0011)	0.0521** (0.0021)	0.0374** (0.0021)
Detaljerade sammansättningseffekter				
Regionsammansättning	-0.0012** (0.0001)	-0.0012** (0.0001)	-	-
Ålderssammansättning	-0.0004 (0.0004)	-0.0004 (0.0004)	-0.0039** (0.0005)	-0.0039** (0.0005)
Utbildningssammansättning	-0.0049** (0.0002)	0.0113** (0.0002)	-0.0032** (0.0003)	0.0115** (0.0004)
Vistelsetidseffekter	0.0165** (0.0003)	0.0165** (0.0003)	0.0381** (0.0009)	0.0381** (0.0009)
Könsammansättning	0.0000 (0.0001)	0.0000 (0.0001)	-0.0002** (0.0001)	-0.0002** (0.0001)
Skäl för bosättning i Sverige	0.0000 (0.0000)	0.0000 (0.0000)	-	-

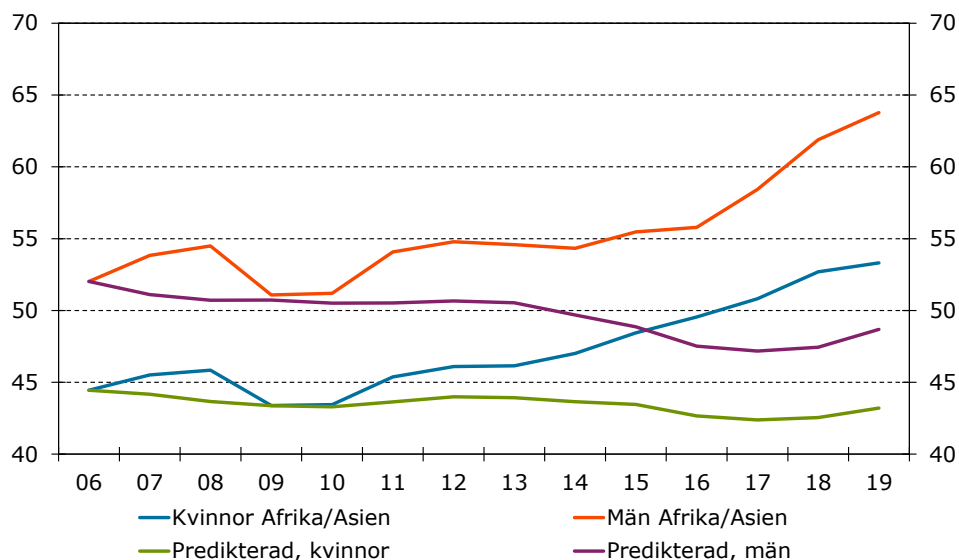
Anm. * p<0,05 ** p<0,01. I kolumnen "alt1" har de med saknad utbildningsinformation kategoriserats som "ej gymnasium", i "alt2" har de i stället kategoriserats som "eftergymnasial"; se huvudtexten för ytterligare information

Källa: Konjunkturinstitutets egna bearbetningar av Analysflödesdatabasen.

Bilaga 3: Ytterligare diagram

Diagram 16 Kvinnor respektive män födda i Afrika eller Asien: faktisk sysselsättningsgrad samt predikterad sysselsättningsgrad baserad på demografiska förändringar, 2006–2019, ålder 16–74 år

Procent

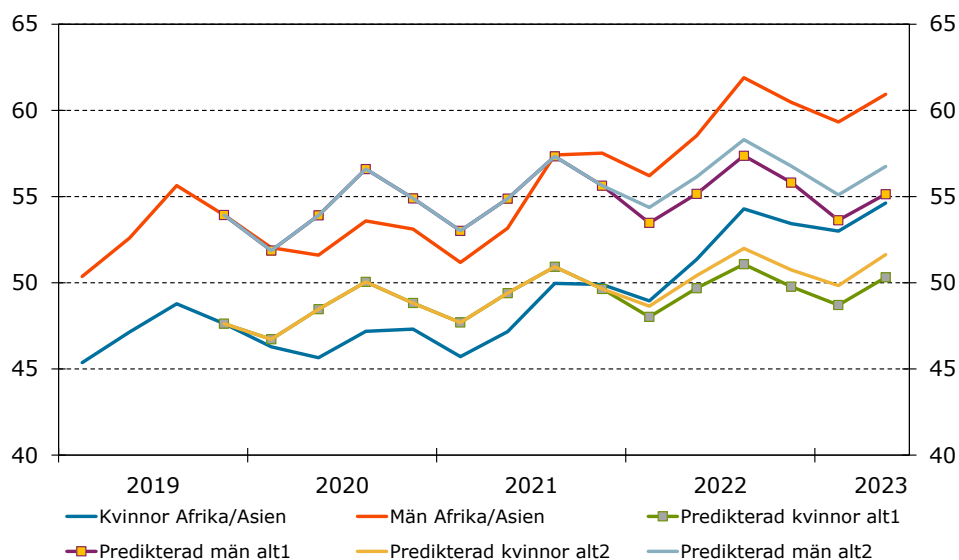

Anm. Predikterad sysselsättningsgrad bygger på shift-share-analys med 2006 som basår.

Källa: Konjunkturinstitutets egna bearbetningar av LISA-databasen.

Diagram 17 Kvinnor respektive män födda i Afrika eller Asien: faktisk sysselsättningsgrad samt predikterad sysselsättningsgrad baserad på demografiska förändringar, 2019Q1–2023Q2, ålder 16–74 år

Procent, kvartalsdata

Anm. Predikterad sysselsättningsgrad bygger på shift-share-analys. Kvartal 1–4 år 2019 utgör bas i shift-share prediktionen för motsvarande kvartal efterföljande år. I serien med "alt1" har de med saknad utbildningsinformation 2022 och 2023 kategoriserats som "ej gymnasium", i "alt2" har de i stället kategoriserats som "eftergymnasial"; se huvudtexten för ytterligare information.

Källa: Konjunkturinstitutets egna bearbetningar av Analysflödesdatabasen.